

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA
141 89 Huddinge

VAR ÄR HEMMA OCH VAR ÄR BORTA?

**En etnologisk studie av assyriers/syrianers
förhållande till hemlandet**

**Fortsättningskurs i Etnologi:
inriktning kulturell mångfald
C-uppsats VT 2005
Maria Ekholm
Handledare: Magnus Öhlander**

Södertörns högskola
141 89 Huddinge
"Etnologi"

Copyright

Denna uppsats är författarens egendom och får ej begagnas för publicering utan författarens eller dennes rättsinnehavares tillstånd.

ABSTRACT

Uppsatsen behandlar folkgruppen assyrier/syrianers upplevelser och erfarenheter av livet i diaspora i allmänhet och förhållande till hemlandet Turabdin i synnerhet. Fenomenet hemlandet utgör uppsatsens centrala tema. Vad betyder hemlandet och vad ges det för innebörd? Svaren på dessa frågor har jag funnit i de artiklar, insändare, reportage och dikter som jag studerat i tidskrifterna Hujådå och Bahro Suryoyo. Uppsatsens syfte är att belysa livet i diaspora och dess komplexitet utifrån assyriers/syrianers egna beskrivningar av sina upplevelser och erfarenheter av livet i Sverige. Upprätthållandet av hemlandet visar sig fylla både en politisk och en existentiell funktion. Hemlandet är diasporans fundament och sammanhållande länk. I min studie framgår det att man inte kan tala om en enda enad assyrisk/syriansk diaspora där samtliga medlemmar av folkgruppen upplever sin livssituation på ett likartat sätt, utan att det snarare handlar om flera olika diasporor.

Nyckelord: Assyrier, Syrianer, Migration, Diaspora, Livsvärlden

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING

Bakgrund, syfte och frågeställningar	1
Avgränsning	2
Teoretiska utgångspunkter	2
Material och metod	5
Källkritik och reflexivitet	6
Disposition	7

2. BAKGRUNDSFAKTA

Assyriernas/syrianernas historia i korta drag	8
Flytten till Sverige	11

3. ERFARENHETER AV LIVET I DIASPORA

Föreningsverksamhet	13
Tre generationer	17
I det svenska samhället	19
Två livsvärldar	21

4. HEMLANDET

Bilden av hemlandet	24
Var är hemma och var är borta?	27
Borta bra men hemma bäst?	30
Att flytta hem igen	32
Migrationens dilemma	36

5. DIASPORA, GEMENSKAP OCH IDENTITET

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Otryckta källor	41
Tryckta källor	42
Övriga tryckta källor och litteratur	42

BILAGOR

1. Karta Assyriska riket
2. Karta Turkiet och Turabdin

1. INLEDNING

Bakgrund, syfte och frågeställningar

Mindre ivrig än vinden är jag, ändå måste jag fara.
Vi vandrare, som ständigt söker den ensliga vägen,
börjar aldrig en dag där vi slutar den föregående.
Ingen soluppgång finner oss där solnedgången lämnade oss.
Medan jorden sover, färdas vi.
Vi är frön av en klängande växt,
och det är först i vår mognad och i vårt hjärtas fullhet,
som vi överlämnas åt vinden och sprids.

Khalil Gibran (citerad i Deniz 2001:2)

Vi lever i en värld där migration och transnationalism är en följd av globaliseringen. Antalet människor som lever i länder där de inte har sitt ursprung fortsätter att öka. För en del är det ett frivilligt val, medan andra tvingats på flykt av en eller annan orsak. Den kristna folkgruppen assyrier/syrianer tillhör dem som ofrivilligt lämnat sina hemtrakter. Som vi kan utläsa av det inledande citatet är folkgruppen spridd för vinden och lever idag på många håll runt om i världen. Det grekiska ordet diaspora betyder just "utspridning, förskingring" och syftade ursprungligen till "att en religiös folkgrupp lever utanför sitt ursprungsområde i samhällen som domineras av en annan religion" (www.ne.se). Diaspora förknippas ofta med judarnas situation. Ordet har dock en vidare betydelse och syftar även till etniska grupper som lever i ett annat land än där de har sina rötter, men som trots det fortsätter att upprätthålla kontakten med ursprungslandet (Frykman 2001a:1919).

Livet i diaspora och exil är många människors vardag. Assyrier/syrianer har levt i diaspora sedan början av 600-talet f. Kr. I slutet av 1960-talet anlände de första medlemmarna ur folkgruppen till Sverige. Invandringen kulminerade under 1970-talet och numera utgör assyrier/syrianer en av de största *invandrargrupperna* i Sverige (Atman 1996:89). Den här uppsatsen är en skildring av deras upplevelser och erfarenheter av livet i diaspora.

Uppsatsens syfte är att belysa livet i diaspora och dess komplexitet utifrån assyriers/syrianers egna beskrivningar av sina upplevelser och erfarenheter av livet i Sverige. I fokus står förhållandet till hemlandet Turabdin. Det område i sydöstra Turkiet som utgör hemlandet för de assyrier/syrianer som är målgrupp för denna studie. Vidare ämnar jag uttröna huruvida man kan tala om en enda gemensam diaspora, eller inte? De primära frågorna lyder: Vad betyder hemlandet och vad ges det för innebörd? Var är hemma och var är borta? Vad får assyrier/syrianer att flytta bort och hem igen?

Avgränsning

De assyrier/syrianer som bor i Sverige kommer från länderna Turkiet, Syrien, Libanon, Irak och Iran. För att begränsa mig valde jag att fokusera min studie på den del av folkgruppen som invandrat från det område i sydöstra Turkiet som kallas Turabdin. Hemlandet för min målgrupp är således Turkiet, eller rättare sagt Turabdin. Jag vill dock nämna att många av de assyrier/syrianer som invandrat till Sverige från Syrien och Libanon härstammar ursprungligen också från Turabdin.

Teoretiska utgångspunkter

Ordet fenomen betyder "det som visar sig" och fenomenologi i sin sammansättning innehar betydelsen av "läran om det som visar sig för medvetandet" (www.ne.se). Det föll sig naturligt att anlägga ett fenomenologiskt perspektiv på min uppsats då mitt kunskapsmål är att belysa människors upplevelser och erfarenheter av att leva i diaspora och exil. Jag har tillämpat både Husserls och Schutz tankegångar, samt deras efterföljare Merleau-Ponty, Berger och Luckmann.

Inom fenomenologin intar begreppet *livsvärlden* en central ställning. Med livsvärlden avses den konkreta erfarna verklighet varav vår vardag består. En värld bestående av erfarenheter som varseblivits såväl historiskt som kulturellt och socialt, det vill säga att nya erfarenheter alltid framträder mot tidigare erfarenheter och kunskaper. Här och nu utgör fenomenologins huvudsakliga tidsram, men samtidigt anser man att världen präglas av både då- och framtid, vilket sålunda innebär att samtiden är såväl historisk som framtidsinriktad. Detta gör att människan "upplever vardagslivet i termer av varierande grader av närhet och avstånd, både rumsligt och tidsmässigt" (Berger & Luckmann 1998:34). Livsvärlden är varken subjektiv eller objektiv utan kan beskrivas som en slags "tredje dimension" där världen och subjektet ömsesidigt påverkas av varandra. Mot bakgrund av detta resonemang framstår fenomenologins mest fundamentala budskap - att det inte går att förstå mänskligt liv utanför livsvärlden (Bengtsson 2001:48, 72ff, 95).

Fenomenologer anser att världen är *intersubjektiv* och att den inte kan existera oberoende av individer. Man menar också att en människas liv inte kan vara varken helt individuellt eller helt kollektivt, utan att det snarare handlar om en ständig växelverkan som i sin tur bidrar till helheten (jfr Bengtsson 2001:92). Det sociala sammanhanget är betydelsefullt och

fenomenologer menar att det är där som kultur skapas och förändras. Ny kunskap och nya erfarenheter tillkommer när människor genom att kommunicerar med varandra överför en del av sina erfarenheter och kunskaper till den individ man interagerar med. Det är således i interaktion med andra som de delade kunskaperna och erfarenheterna uppstår, som ett slags kollektivt medvetande och en kunskapsbank (Bengtsson 2001:90ff).

Runt omkring den andre bildas ett handlingsfält, som liksom suger till sig min värld. Sådållvida är världen inte min, den är inte närvarande för mig, utan för den handlande människan. Hon har sitt eget perspektiv, sin egen aspekt på världen. I stället för att kunna reduceras till min syn på världen överskrider den andre min värld. Den andre utgör därmed en fortsättning på min egen till-världen-varo. Allmänt formulerat utgör vi alla en oändlig och öppen fortsättning av varandra. (Bengtsson 2001:86)

Det ska dock tilläggas att man inte kan förutsätta att människor har samma perspektiv på tillvaron på grund av att de delar verklighet med varandra. Den plats som för en människa kan vara *här* kan för någon annan vara *där*. Ett här och ett där som kan överbryggas med språkets hjälp, vilket inte endast har förmågan att skapa broar mellan olika rum utan också mellan tidsmässiga och sociala kontexter. Detta gör att språket bidrar till att göra vardagslivets verklighet till en meningsfull helhet för både den enskilde individen och dennes medmänniskor (Berger & Luckmann 1998:53). Av vikt i sammanhanget är att kunskap är "socialt fördelad" vilket innebär att en individ inte delar sina kunskaper i lika stor utsträckning med andra individer, samtidigt som det kan finnas kunskaper som man inte delar med någon annan (jfr Berger & Luckmann 1998:60).

Husserl menade att människans *intentionalitet*, det vill säga hennes strävan att skapa ordning och mening i tillvaron, inte ska förringas utan att denna strävan måste tas på fullaste allvar. För att förstå meningen med tillvaron måste människan blicka tillbaka i historien och finna sina rötter. Ord som abstraktion, konstitution, intuition och reflektion blir därför användbara analytiska verktyg för att tolka hur människan förstår världen (Bjurwill 1995:37, 39ff). Fenomenologer "söker efter helheten i delen" (Bjurwill 1995:17). Det intressanta är således inte endast fenomenet i sig utan också dess mening och betydelse i ett större sammanhang. Vidare söker de vidga perspektiven genom att öppna dörren till både det förflutna och till andra världar för att förstå här och nu (jfr Bjurwill 1995:71, 121).

Fenomenologin kan sammanfattas som en slags vardagskunskap med individens levda erfarenheter i centrum (Bengtsson 2001:27). Erfarenheter som består av både de egna självupplevda och de som överförts från andra (jfr Husserl 1992:153). Dessutom är fenomenologin en medvetandeteori där det *kognitiva* ges stort utrymme, liksom meningen och innebörden som dessa upplevelser, kunskaper och erfarenheter har för medvetandet (Bjurwill

1995:113, Husserl 1992:14). Kortfattat kan man säga att "fenomenologins målsättning är att beskriva den subjektiva orienteringens universella strukturer, inte att förklara den objektiva världens generella grunddrag" (Luckmann citerad i Bäck-Wiklund 2003:70).

Det är det som "är synligt för ögat och hörbart för örat" (Bjuwill 1995:119) som ligger till grund för det logiska tänkandet som är en viktig ledstjärna inom fenomenologin. Jag ställer mig dock kritisk till detta eftersom världen är långt mer komplicerad än så. Vi kan inte frånga det faktum att verkligheten består av en rad fenomen som är varken logiska eller synliga och därför faller utanför både det logiska tänkandets ram och det visuella synfältet (jfr Bjuwill 1995:119).

För att förstå och tolka assyriernas/syrianernas upplevelse av sin livssituation kommer jag att tillämpa Maja Povzanovic Frykmans diasporateori, vilken kan liknas vid ett slags perspektiv för att förstå och tolka hur människor som lever under *diasporiska villkor* upplever sin verklighet (Frykman 2001a:20). Genom att använda ett adjektiv istället för ett verb öppnar man dörren för flera tolkningar av hur människor som lever i ett annat land än sitt eget ursprungsland upplever tillvaron. Begreppet syftar även till den process som Frykman menar att diaspora innebär (Frykman 2001a:20).

Frykman använder sig förutom termen diaspora även av transnationalism och transnationella sociala relationer där begreppet intressegemenskaper är centralt. Med intressegemenskaper åsyftar Frykman den sociala aspekten av diaspora där dessa gemenskaper kan utforma en diasporagrupp inom den större gruppen klassificerad utifrån den etniska tillhörigheten. Diasporaperspektivet erbjuder enligt Frykmans teorier tre olika aspekter: "*as social form, as a type of consciousness, and as a mode of cultural production*" (Frykman 2001a:16).

Jag har även inspirerats av Floya Anthias (1998) vars resonemang till stor del överensstämmer med Frykmans förhållningssätt till diasporabegreppet. Anthias (1998) förespråkar intersektionalitet och motsätter sig det postmodernistiska sättet att studera diaspora där kritik riktas mot bland annat Stuart Hall och Paul Gilroy, vilka exkluderar aspekter som klass och genus (Anthias 1998:557). Både Frykman och Anthias talar om diaspora i termer av en process och går därmed emot det poststrukturalistiska förhållningssättet att utgå från diaspora som ett tillstånd (se Frykman 2001a:20, Anthias 1998:565). I detta förhållningssätt tas föga hänsyn till relationen mellan de två destinationerna - hemlandet och värdlandet - utan fokus ligger på hemlandet och på skillnader mellan grupperna majoritet och minoritet, det vill säga gruppen som lever i diaspora respektive värdlandets befolkning (jfr Anthias 1998:568f). Anthias menar, liksom Frykman, att man inte

kan se varje diaspora som en enhetlig, homogen och oföränderlig grupp utan att man måste bryta kategoriseringar och vidga perspektiven för att se helheten (Anthias 1998:562). Att utgå från att en enda faktor - hemlandet - binder människor samman och baserat på detta antagande placera dem i en och samma kategori är att förenkla en långt mer komplicerad verklighet. Istället måste man se till de skillnader som likväl må råda inom en kategori som mellan olika kategorier. Man bör således ta hänsyn till såväl klass, kön, ålder och intressegemenskaper, som till tidpunkt, orsaker till migrationen samt till *generation av invandring* (se Frykman 2001a, Anthias 1998:565). Förutom dessa likheter använder sig även Anthias av termen transnationalism och transnationella migrationsrörelser (Anthias 1998:567).

Diasporaperspektivet är således mitt viktigaste analytiska verktyg. Aspekterna tid och rum är de centrala analytiska ingångarna, men också begreppen upplevelse, erfarenhet och kunskap. Som ett komplement kommer de fenomenologiska termerna livsvärlden, intersubjektivitet och intentionalitet användas för att tolka assyrier/syrianers upplevelser och erfarenheter av livet i diaspora.

Material och metod

Uppsatsens huvudsakliga empiri består av skriftligt material från tidskrifterna Bahro Suryoyo och Hujådå, vilka utges på en månatlig basis av Syrianska- respektive Assyriska Riksförbundet i Sverige. Utgåvorna daterar sig från tidskrifternas begynnelse år 1979 och fram till april månad 2005. Varje årgång omfattas av elva nummer (en sammanslagning av antingen juni/juli eller juli/augusti). Jag har sökt igenom samtliga nummer, med undantag för ett fåtal som av ett eller annat skäl inte varit tillgängliga. Sammanlagt har jag inhämtat material från cirka 530 tidningar.

Urvalet av artiklar, insändare, reportage och dikter skedde primärt utifrån min främsta avgränsning, det vill säga att hemlandet är Turabdin och värdlandet är Sverige. Materialet placerades och bearbetades sedan i följande kategorier: hemlandet, i Sverige, diaspora, längtan hem, utvandring och återvandring, situationen i Turkiet, röster från Turabdin, svensk migrationspolitik och dikter. För att komplettera den ovan beskrivna empirin har jag även utfört två intervjuer via e-post på grund av det geografiska avståndet. Detta innebär att svaren mottagits i skriftlig form där ingen möjlighet givits till en mera samtals- och diskussionsliknande form med ytterligare följdfrågor, direkta inlägg etc.

Dessutom bygger denna uppsats på de grundläggande förkunskaper som jag ackumulerat i kurserna assyriernas/syrianernas historia del I & II om vardera fem poäng (Södertörns högskola HT 2004). Kurserna avslutades med ett fördjupningsarbete där jag skrev ett pm, eller snarare en mindre uppsats (26 s.), med titeln: *Assyriernas/syrianernas identitetsprocess. En historisk uppsats med etnologiskt perspektiv*. Under den sistnämnda kursen fick jag ett erbjudande av Assyriska Riksförbundet att delta som utvärderare av pilotprojektet: *"Förstudie om frivillig återvandring av assyrier till Turkiet"*. Då pilotprojektet bedrivs under insyn av Migrationsverket har jag fått möjlighet att inhämta både information och kunskap i min kontakt med denna myndighet. Som utvärderare av projektet har jag deltagit i både planerade och spontana möten, samt i en sex dagars fältstudie (1-6 april 2005) till Turkiet och Turabdin. Med undantag av denna deltagarobservation består mitt material till största delen av skriftliga utsagor.

Källkritik och reflexivitet

Vad det skriftliga materialet beträffar ska man ha i åtanke att det skrivna ordet har passerat både tidskriftens granskande urval och redigerande ögon innan de nått tryckpressen. Hur urvalet och redigeringen av texterna gjorts har jag därför ingen insyn i. Men med tanke på att båda tidskrifterna utges av intresseorganisationer förefaller det rimligt att anta att det som publicerats representerar organisationernas syfte och målsättning. Det empiriska nedslaget kan därav ses som relativt begränsat eftersom människor med avvikande åsikter kanske inte kommer till uttryck, vilket i sin tur innebär att de skriftliga utsagorna inte blir särskilt nyanserade.

Man bör även ta i beaktande att de röster som har fått komma till tals i tidskrifterna är röster vars stämmor jag ej själv hört utan som jag tagit del av i andra, eller kanske till och med i tredje hand. Förutom de intervjuer jag utfört och de frågor som jag ställt under deltagarobservationer har jag analyserat material där inga frågor ställts utan uttryck har getts utan föranledd fråga. Detta tillvägagångssätt kan å ena sidan ha styrt min analys i en specifik riktning och således fått betydelse för utgången av resultatet. Å andra sidan har min roll som forskare inte påverkat materialet i samma utsträckning som om jag varit närvarande i samtliga led i materialsamlings- och bearbetningsprocessen.

Disposition

Uppsatsens första empiriska kapitel - **Bakgrundsfakta** - syftar till att ge en förståelse för assyriernas/syrianernas historiska bakgrund, samt sedan när och varför de befinner sig i diaspora. Det följande kapitlet - **Erfarenheter av livet i diaspora** - belyser hur assyrier/syrianer uppfattar sin livssituation i Sverige med fokusering på identitet, integrering och assimilering. I det sista och mest omfattande kapitlet - **Hemlandet** - återges en stor del av det empiriska materialet för att återspegla folkgruppens bilder av hemlandet, den hemlängtan och de drömmar de har om deras fädernesland. Identitet och plats är centrala teman i detta kapitel, liksom återmigration och invandrarskap. Uppsatsen avslutas med en sammanfattande analytisk diskussion där bland annat migrationens dilemma: var är hemma och var är borta berörs.

2. BAKGRUNDSFAKTA

Syftet med uppsatsens första kapitel är att ge en bakgrundsbild av assyrier/syrianers historia för att bättre förstå de följande empiriska kapitlen. Här följer en mycket kortfattad historik som ämnar svara på frågor om: folkgruppens ursprung, varför de lever i diaspora, orsaken till varför folkgruppen använder både benämningen assyrier och syrianer, samt när de kom till Sverige.

Assyriernas/syrianernas historia i korta drag

Vilka är assyrierna/syrianerna och var härstammar de ifrån? Det är vanligt förekommande att assyrierna/syrianerna felaktigt förknippas med dagens Syrien, vars nuvarande gränser upprättades i samband med landets självständighetsförklaring år 1946 och vars befolkning idag främst består av muslimska araber (jfr Edsman 1991:187, Aydin 2000:9). Trots likheten vad terminologin beträffar är benämningarna på det geografiska området Syrien respektive Assyrien såväl två olika territorier som separata etniska och kulturella enheter (jfr Joseph 1997:38).

Det forna historiska riket Assyrien var ett av de riken som tillhörde Mesopotamien. Riket var beläget i norra Mesopotamien, ungefär där nuvarande Irak ligger. Assyrien var bebott redan på 2 000 f.Kr (www.ne.se). Under dess storhetstid sträckte sig riket från Medelhavet i norr till Persiska viken i söder, och bredde ut sig mellan de två floderna Eufrat och Tigris, vilket förklarar namnet *Landet mellan floderna*. Detta geografiska område benämns också som Assur, Ninve, Beth Nahrin (se bilaga 1. jfr Atman 1996:56). År 612 f.Kr. gick det Assyriska riket under på grund av den persiska expansionen och babyloniska uppror.

Den assyriska/syrianska diasporan kan således härledas ända till år 612 f. Kr. och undergången av det assyriska riket. Sedan dess har folkgruppen befunnit sig på flykt för att undkomma massakrer, förtryck och diskriminering. De har kämpat för sin överlevnad och för ett erkännande av folkgruppens existens och rättigheter. Under 1300-talet utsattes folkgruppen för omfattande och systematisk förföljelse under ledning av Timur Lenk härskare av Samarkand. År 1394 verkställde samme man en massaker riktad mot anhängare av den syrisk-ortodoxa kyrkan. För att rädda sitt liv såg många assyrier/syrianer ingen annan utväg än att konvertera till islam. Andra tog till flykten och gömde sig bland annat i bergstrakterna i nordöstra Mesopotamien. Detta område har fått namnet Turabdin och gränisar till Syrien i söder och Irak i öster (se bilaga 2).

Vilka levnadsförhållanden rådde för denna kristna minoritetsgrupp i det muslimska majoritetssamhället? I det följande görs en kort summering av historiska händelser som påverkat, och fortfarande påverkar, folkgruppen och dess livssituation såväl i hemlandet som i diasporan.

Det ottomanska riket var ett feodalsamhällssystem som antingen byggde på klienttillhörighet och släktskap eller politiska och ekonomiska intressen. Samhällshierarkin var uppdelad i herrar och undersåtar, vilket grundade sig på den religiösa tillhörigheten och dikotomin kan således likställas med muslimer och icke-muslimer. Systemet kallades för milletsystemet, vars namn har sitt ursprung i det arabiska ordet *milla* som kan översättas med "religiöst samfund eller religiöst definierat folk. Senare kom begreppet att motsvara nation" (Yalcin 2004:15). Fram till mitten av 1800-talet erkände den ottomanske sultanen tre millet, det armeniska, grekiska och judiska. De mindre kristna folkgrupperna var underordnade antingen den armeniske eller grekiska milleten och representerades av deras patriarker. Assyrierna/syrianerna stod under ledning av den armeniske patriarken (Yalcin 2004). Milletsystemet innebar att de kristna diskriminerades både religiöst, ekonomiskt och juridiskt av muslimerna (jfr Joseph 1983:13).

År 1830-1876 har kallats för nyottomanism. Under den här tidsepoken präglas det Ottomanska riket av tanken om jämlikhet och medborgarskap. Alla som bodde inom rikets gränser skulle oavsett religiös och etnisk bakgrund ha samma rättigheter och skyldigheter (jfr Yalcin 2005:5). En tanke som väckte opinion bland de konservativa som motsatte sig att icke-muslimer skulle få samma rättigheter som muslimer. Motreaktionärerna, vars era kommit att gå under benämningen panislamism, inrättar istället villkor som särbehandlar araber, albaner och kurder för att upprätthålla den muslimska hegemonin och på så sätt hålla riket intakt.

Åren 1908-1918 har gått till historien som panturkism. Till en början införlivades de ottomanistiska tankarna åter för att rädda det fallande Ottomanska riket. Men i samband med kriget på Balkan ändrade man taktik och beslutade sig istället för att skapa en turkisk nationalstat genom att "turkifiera" landets befolkning. Den styrande eliten bestod av ungturkarna som gick ett steg längre i kampen om att skapa en enad nation. Ett enande som tillskillnad mot det tidigare territoriella kriteriet skulle vila på grundval av den islamska religionen och det turkiska språket. Men ungturkarna stötte på patrull i form av de människor som inte motsvarade de språkliga kriterier som nationen skulle grundas på. I det här fallet bestod den gruppen av de kristna eller icke-muslimer som bebodde det Ottomanska riket. Som en lösning på problemet föreslogs och genomfördes tvångsdeportationer av den kristna befolkningen, däribland assyrier/syrianer. Ytterligare en metod för att råda bot på problemet

var tvångskonvertering till islam. Assyrierna/syrianerna föll offer för den ungturkiska nationalismen och dess försök att utrota de kristna i sitt rike i det som skulle komma att kallas folk mordet (se Yonan 2004, Yalcin 2004).

Assyrierna/syrianerna har genom åren utsatts för flera massakrer. Den värsta katastrofen inträffade "år 1915, känt som "Svärdets år" eller "Firmans år" (Brock & Witakowski 2001:66f, se även Yonan 2004, Yalcin 2004). Vilken betydelse har då dessa genom historien upprepade massakers haft för assyrier/syrianer? För det första har de haft effekter på folkgruppens bestånd som försvagades i och med det minskade antalet medlemmar. För det andra har de bidragit till att skapa ett kollektivt minne baserat på den traumatiska händelsen och föreställningen om ett gemensamt öde. Ett minne och en föreställning som inte bara involverar de människor som direkt utsattes eller berördes av dessa fruktansvärda handlingar, utan som fortfarande lever kvar generation efter generation. Detta har i sin tur bidragit till folkgruppens identitet och samhörighet om ett gemensamt förflutet och en gemensam framtid. För det tredje var folk mordet den utlösande faktorn till att assyrierna/syrianerna lämnade Turkiet för ett liv i diaspora och exil (Yalcin 2004, Deniz 2001).

Den upprättelse assyrierna/syrianerna försökte att få till stånd gällande folk mordet kom dessutom i skymundan för den så kallade namnkonflikten. En konflikt som i grund och botten handlar om oenighet vad folkgruppens gemensamma ursprung och rötter beträffar, huruvida de härstammar från assyrierna eller araméerna (jfr Yalcin 2003:25). För att förstå de bakomliggande orsakerna måste man därför sträcka sig långt tillbaka i historien, till den tid när de ursprungliga lokala identiteterna förenades i en religiös identitet. Ur den religiösa identiteten uppstod det i sin tur olika fraktioner i samband med de splittringar som pågick inom kyrkan vad treenigheten beträffar, vilken jag dock inte ämnar redogöra för här. De olika trossamfundet som uppstod i och med kyrkans splittring bidrog till att man uppfattade varandra som olika folkgrupper trots kulturella och religiösa likheter (Ekholm 2004).

Namnkonflikten grundar sig på vad Benedict Anderson (1992) skulle omnämna en "föreställd gemenskap", det vill säga en tillhörighet som grundar sig på tanken om ett gemensamt ursprung. Fram till 1900-talet använde assyrierna/syrianerna de dialektala benämningarna - *suroye*, *suryoye*, *suraye* eller *suryaye* - med hänvisning till sin kristna tro. Den grupp som anser sig härstamma från araméerna använder sig idag av den svenska benämningen syrianer och utgör majoriteten av de medlemmar i folkgruppen bosatta i Sverige. Benämningen assyrier kallar sig den del av folkgruppen som härleder sina historiska rötter till de gamla assyrierna. Båda grupperna tillhör dock den västsyrisk kyrkan (Yalcin 2003:25). Det skall tilläggas att den östsyrisk kyrkans medlemmar hade börjat anamma den

assyriska benämningen redan under 1900-talet, men av denna grupp finns det inte många medlemmar bosatta i Sverige (Yalcin 2003). Det görs också en åtskillnad vad benämningen på språket beträffar. Det förekommer tre benämningar: assyriska, syrianska och syriska, varav den sist nämnda är den rätta på svenska.

En annan bidragande faktor till konflikten mellan dessa båda grupper är huruvida man ska fortsätta att använda sig av religionen som främsta identitetsmarkör, eller anamma det västerländska nationalitet- och etnicitetskonceptet. Grunden till den oenigheten lades i samband med att de nationalistiska idéerna fick fotfäste hos vissa medlemmar av folkgruppen i Turkiet i slutet av 1800-talet. Den grupp som benämner sig syrianer identifierar sig utifrån sin religiösa tillhörighet medan den assyriska gruppen anser nationalitet och etniskursprung vara de faktorer som enar folkgruppen (jfr Yalcin 2003: 25). Den syrianska gruppen har dock under de senaste två decennierna börjat utveckla en etnisk identitet runt benämningen araméer, vilket Yalcin tolkar som en reaktion på assyrianismen (Yalcin 2005).

Flytten till Sverige

Vi skulle flytta till ett främmande land. Ett land långt borta från våra hemtrakter. Ett land så långt norrut som man kunde komma. Ett land där det visserligen var iskallt, men det var också ett möjligheternas land. Ett land som utlovade allt och intet. Allt detta sade man till mig, fem år och mina två äldre bröder. (Andria Dere, Hujådå juni 1988)

Redan under 1950-talet började en del av den assyriska/syriska folkgruppen att utvandra från Turabdin i sydöstra Turkiet till Istanbul. På 1960-talet börjar emigrationen från Turabdin till Europa ta fart på allvar och idag bor endast omkring 3 000 assyrier/syrianer kvar i regionen. Vad Turkiet i övrigt beträffar så är Istanbul den stad där de flesta ur folkgruppen numera är bosatta (se Brock & Witakowski 2001:89, 95).

Näst efter Tyskland är Sverige det land som har flest antalet assyrier/syrianer i Europa. Som en följd av den stora förflyttningen inrättades år 1977 två nya stift, ett i Sverige och ett i Tyskland (Brock & Witakowski 2001:70ff). I Sverige bor idag ungefär 70 000 assyrier/syrianer. De första representanterna flyttade till Sverige redan 1967 då 205 statslösa kristna från Libanon beviljades asyl i Sverige. De assyrier/syrianer som bor i Sverige har sitt ursprung i Turkiet, Syrien, Irak och Libanon samt ett fåtal från Iran. Majoriteten, närmare 80 procent, kommer ursprungligen från Turabdin (Deniz 2001). Folkgruppen har bosatt sig på ett fåtal orter i Sverige och då oftast koncentrerade på ett eller några få bostadsområden. Den

frivilliga segregationen är dock inget unikt för assyrier/syrianer utan snarare ett vanligt fenomen vad migration beträffar (se bl.a. Garcia 2000, Nyman-Kurkiala 1999).

I Turabdin försörjde man sig huvudsakligen på jordbruk och eget företagande främst inom hantverk. Den starka företagandan lever vidare även i Sverige (se Pripp 2001) där många etablerat sig inom restaurang- och snabbmatsbranschen, liksom hantverk så som skrädderi och skomakeri.

Assyrier/syrianer har levt i diaspora under flera årtusenden. I relation till detta tidspann är historien av att leva i Sverige mycket kort. Någon närmare beskrivning av livet i Sverige tänker jag inte göra här, men i de följande kapitlen kommer jag att spegla de erfarenheter och upplevelser folkgruppen har av livet i det svenska samhället.

3. ERFARENHETER AV LIVET I DIASPORA

I det här kapitlet ämnar jag ge en bild av assyriernas/syrianernas erfarenheter och upplevelser av att leva under diasporiska villkor med fokus på föreningsliv, integrering och assimilering. Framställningarna syftar till att återge hur de olika generationerna ser på tillvaron i diaspora för att utröna om man kan kategorisera diasporan som en enhetlig assyrisk/syriansk diaspora?

Statslösheten skapar en tomhets- och otrygghetskänsla, en känsla av att inte ha en naturlig hemvist, en plats till vilken man hör och där denna tillhörighet erkänns och respekteras av andra. Livet i diaspora och känslan av rotlöshet ligger som en djup avgrund utifrån vilken individerna och gruppen lever sitt liv och statslösheten är den mest framträdande upplevelsen av livet i Sverige. (Deniz 2001:227)

Assyrier/syrianer räknas till kategorin "existenshotade etniska minoriteter" och tillika en av Mellanösterns ursprungsbefolkningar (Deniz 2001:15). Gruppen har varit såväl språkligt och kulturellt som territoriellt och religiöst splittrad ända sedan början av 600-talet f.Kr. Migration och tvångsförflyttningar har tvingat gruppen på flykt och således haft stor påverkan på gruppens identitetsskapande, vilket i sin tur fått till följd att man valt att definiera sitt ursprung på olika sätt. Utvandringen från hemlandet har inneburit att assyriernas/syrianernas sociala identitet har gått från en kristen inhemska minoritet i det muslimska samhället, till en invandrar minoritet i det sekulariserade Sverige. Detta har fått till följd att många omprövat den ursprungliga kristna identiteten vars betydelse inte är densamma i den nya kontexten (se Deniz 2001, Cetrez 1998). "Men på samma gång som en specifik plats identifierar oss, avskiljer den oss från andra platser och andra identiteter. Om det finns ett här, finns det också ett där" (Salomonsen & Hansen 2001:16).

Hur har förändringen av den sociala och kulturella kontexten påverkat folkgruppen? Har de eftersträvat att bevara den egna kulturen och traditionerna? Om, vilka strategier har de utvecklat?

Föreningsverksamhet

Habib tycker att Sverige är ett ganska tråkigt land, där det inte händer någonting och att livet liknar ett löpande band på en fabrik. Han längtar tillbaka till sin familj i Midyat. Det enda som han tycker är bra i Sverige, det är att det finns flera av hans landsmän här och att det finns föreningar där han kan träffa släktingar och vänner.

(Zeki Onuk, Hujådå oktober 1983:7)

Vilken roll spelar assyriska och syrianska föreningar för folkgruppen i diasporan? Vari består deras verksamhet och vad är deras målsättning och syfte? För att svara på dessa frågor ger jag

en kortfattad beskrivning av de två huvudorganisationerna: Syrianska- respektive Assyriska-riksförbundet i Sverige.

De syrianska och assyriska föreningarna etableras i slutet av 1970-talet för att bygga en identitet baserad på en kyrklig- respektive etnisk och nationellidentitet. I hemlandet var det kyrkan som fungerade som mötesplats och identitetsanknytare, i diasporan är det föreningslokalerna. "Att solidarisera sig med hemlandet bör vara självklart, t o m ett måste. Den dag vi inte har kontakt med hemlandet och inte känner solidaritet med vårt folk längre, är den dag vi är assimilerade i diasporan, och därmed har vi grävt vår egen **grav**" (Atman 1996:122).

¹Syrianska Riksförbundet i Sverige (SRF) bildades som en partipolitisk och religiöst oberoende demokratisk organisation år 1978. Idag uppgår medlemsantalet till cirka 13 000. Syrianska Ungdomsförbundet (SUF) bildades 1992 och har ungefär 22 000 medlemmar varav 15 000 är i åldrarna 7-25 år. Både SRF och SUF har sina säten i Södertälje, men förbundet består också av 27 syrianska/arameiska medlemsföreningar belägna på olika platser runt om i Sverige. Förbundet fungerar såväl som en representant för den syrianska folkgruppen - dess kultur, språk och identitet - både lokalt, regionalt och nationellt, som en integrationskanal till det svenska samhället genom att förstärka relationerna mellan syrianer och svenskar.

Föreningarna verkar för att "tillvarata och främja syrianska folkets intressen" vad såväl kulturella och språkliga som etniska och sociala frågor beträffar, vilket bland annat görs genom folkbildning och informationsspridning för att öka syrianernas kunskaper om den egna historien och språket. Dessutom arrangeras kurser som främjar integrationen i det svenska samhället. Intresseområden, som förutom ungdomsverksamhet består av, kulturella och idrottsliga organisationer. Bevarandet av det syrianska språket och jämställdhet är också behjärtansvärda frågor.

Bahro Suryoyo, - *det syrianska ljuset* - är Syrianska Riksförbundets tidskrift, vilken har utkommit med elva nummer per år sedan den grundades 1979. Bahro Syroyo har cirka 1 000 prenumeranter i Sverige, men föreningen skickar också tidningen till myndigheter, samt till syrianska föreningar och församlingar i Europa, Australien, Mellanöstern och Nordamerika. Delar av tidningens artiklar publiceras på svenska och engelska på internet. För närvarande ser man över möjligheterna att nå ut till en ännu bredare läskrets genom att publicera tidningen i sin helhet på internet. Bahro Suryoyo innehåller artiklar och reportage som berör kultur, idrott, nyheter och information på fem språk: svenska, syrianska, engelska, turkiska

¹ Informationen hämtad från www.syrianska-riks.org samt broschyren "Syrianer – en nation i förskingring" (2004)

och arabiska. "Tidningen har som mål att återspegla och leda det syrianska folkets utveckling i dagens samhälle". Tidskriften har också en stor betydelse för det syriska språkets utveckling och fortlevnad.

De syrianska organisationernas målsättning är - och kommer att förbli - att arbeta för jämlikhet, solidaritet och samverkan. Vi kommer att arbeta i samma anda både kulturellt och socialt för att ännu mer förstärka de kulturella och historiska banden mellan de enskilda medlemmarna inom gruppen, samt stödja de konstruktiva arbeten inom den syrianska kyrkan. (Bahro Suryoyo maj 1990:3)

²Assyriska Riksförbundet i Sverige (ARS) bildades 1977 och har sitt huvudkontor i Södertälje. Förbundet är en partipolitisk och religiös oberoende organisation som verkar för att "slå vakt om gruppens benämning som assyrier" och representerar den assyriska falangen inom folkgruppen inför både myndigheter och samordnare av de 28 medlemsföreningarnas verksamhetsområden, samt de två sidoorganisationerna Assyriska Ungdomsförbundet (AUF) och Assyriska Kvinnoförbundet (AKF).

ARS arbetar för att bevara det assyriska språket, kultur och traditioner, men även för dess medlemmars integrering i det svenska samhället varför kultur- och jämställdhetsfrågor, liksom utbildning är en del av föreningarnas intresseområden. Idrott är också en viktig del i förbundets verksamhet. Som en del av föreningarnas arbeten ingår dessutom familjerådgivning, och stöd för de äldre, samt hjälp till nyanlända assyrier. ARS samarbetar med de assyriska riksförbunden i Frankrike, Nederländerna, Ryssland, Tyskland och USA. En del av förbundets verksamhet bidrar till att stödja de assyrier som fortfarande bor kvar i hemländerna. Vidare verkar ARS för att assyrierna ska erkännas som en minoritet i både inom och utom Sveriges gränser.

Hujådå som betyder *union* är också det assyriska namnet på förbundet. Tidskriften grundades 1978 av ARS. Samma år gavs det första numret av denna månatliga tidskrift ut vilken utkommer elva gånger per år på svenska, engelska, turkiska, assyriska och arabiska. Majoriteten av de cirka 1 200 prenumeranterna är assyrier bosatta i Sverige och svenskar, men Hujådås läsare sträcker sig långt utanför landets gränser och når ut till 35 länder världen över. Dessutom finns tidskriften tillgänglig på internet.

Hujådå syftar till att värna om den assyriska identiteten genom att belysa den assyriska kulturen både historiskt sett och nutida. Fokuseringen är främst riktad på assyriernas situation i Sverige, men även på de medlemmar som fortfarande bor kvar i hemländerna.

² Informationen hämtad från Cetrez 2000, samt från www.ars.hujada.com

Många assyrier som lever i landsflykt har fortfarande en stark bindning till hemlandet. De kommer hela tiden tillbaka på besök och skickar sina barn till klostret Mar Gabriel, på språk- och religionskurser. (ADO, Hujådå december 1995:5)

"Tidskriftens mål är att vara en bro/länk mellan svenska assyrier, nyanlända assyrier och infödda svenskar. Tidskriften har också som mål att vara en kanal för sina unga läsare i identitetssökandet" (www.ars.hujada.com), vilket leder mig in på en annan viktig del i organisationernas verksamhet nämligen de så kallade hemlandsresorna, vars syfte beskrivs med följande ord:

Målet med dessa resor till Turabdin är att våra barn som är födda i diasporan ska besöka och se med sina egna ögon sina fädernas land, hur de bodde och hur de levde och se de historiska platserna vi har. /---/ Många vuxna längtar efter sina hemtrakter och vill gärna se de igen i livet innan man dör, säger de. Resorna anordnas för alla målgrupper och fyller många önskemål och funktioner. (I:2)

Nedanstående citat är hämtat från artikeln "En drömmarnas resa" som skildrar en av de många besök till Turabdin genomförd i föreningslivets regi:

Med ett hjärta i värk och tankar långt i fjärran, bortom horisonten seglandes ner vid bergets fot, det så välkända berget vi kallar Turabdin, har jag vandrat genom ungdomens diaspora. Som yngling och vuxen har jag hört och fått det berättat för mig hur det var där borta. Därhemma. /---/ För att bevittna och få bekräftat att landet jag drömt om ligger öde. För att se och känna. För att smaka på tomheten som lämnats efter utvandrarerna. Ett epos utan slut. (anonym, Hujådå augusti 2002:13)

Klostren i Turabdin utgör de självklara besöksplatserna som också står för ackommodation och lärande. Klostren bidrar till att upprätthålla de assyriska/syrianska traditionerna, kulturen och språket. De fungerar dessutom som en enande både mellan de medlemmar av folkgruppen som lever i diaspora, och mellan diasporagruppen och den kvarvarande delen av befolkningen.

Klostren i Turabdin har mycket stor betydelse för mig och hela det assyriska folket. Jag själv när jag var barn har gått på klostretskolan Deyrulzafaran och fått min lärarutbildning där. Det enda chansen assyrierna hade/har, både lära sig sitt språk och utbilda sig och behålla sin religion, kultur och historia är tack vare dessa kloster vi har i Turabdin. Den enda utbildningscentrum assyrierna har i Turkiet är klostretskolorna. (I:2)

Föreningarna spelade en mycket betydande roll för assyrier/syrianer under 1970- och 80-talet då de var en relativt ny folkgrupp i det svenska samhället och behovet av stöd med frågor om uppehållstillstånd, arbete, skola, bostad etc. var stort. Engagemanget i föreningslivet var mer eller mindre en självklarhet (Atman 1996:71). Dess verksamheter ersatte i många fall kyrkans traditionella roll som navet i hjulet för sociala relationer och mötesplatser. Intresset för föreningslivet började dock svalna under 1990-talet i takt med att assyriernas självständighet ökade i det svenska samhället. I samband med denna förändring började

föreningarnas verksamhet att fokuseras mer på språk- och identitetsfrågor där den etniska identiteten lyftes fram vid sidan om den religiösa. En förklaring till detta kan vara att man vill begränsa assimileringen av den andra- och tredje generationen assyrier/syrianer.

Trots att intresset minskat för föreningarnas verksamheter kan man dock konstatera att de assyriska och syrianska organisationerna fortfarande spelar en viktig roll för många assyrier/syrianer i diaspora. Sammanfattningsvis kan man identifiera tre grundläggande funktioner. För det *första* som en sammanhållande länk där bevarandet av språk, kultur och traditioner är det centrala, vilket i sin tur bidrar till att upprätthålla den kollektiva självbild man identifierar sig med. För det *andra* som en bro mellan folkgruppen och det svenska samhället. Och för det *tredje* som en kommunikationskanal och informationsspredare mellan värd- och hemländerna.

Tre generationer

"Generationen som föddes i Sverige har nu vuxit upp och har inte den där inneboende längtan tillbaka till byn. För dem är en tillvaro i Sverige en självklarhet" (Kennedi Akdogan, Bahro Suryoyo juni/juli 2004). Stämmer Kennedis uttalande om att bara man är född i Sverige så är man befriad från hemlängtans smärtsamma kval? Upplever den första, den andra och den tredje generationens assyrier/syrianer diasporan på samma, eller liknande sätt?

För att kunna svara på ovanstående frågor måste vi först och främst definiera vad som avses med dessa tre kategorier för att få en mer övergripande blick av de tre generationer av assyrier/syrianer som bor i Sverige idag. Jag har därför gjort en förenklad indelning med utgångspunkt från Cetrez (2000:20f). Den *första* generationen består av de som flyttade till Sverige i vuxen ålder. Denna generation kännetecknas av en stark etnisk-religiös identitet, vilken spelar en betydande roll även i det sociala livet där de assyriska/syrianska traditionella norm- och värderingssystemet gör sig gällande. Många har knappa eller inga kunskaper i det svenska språket och lågutbildningsnivå varför beroendet av andras hjälp för att klara av sin vardag i det svenska samhället är stort. Baserat på det empiriska materialet uppfattar jag att den första generationen assyrier/syrianer har en intensivare kontakt med hemlandet och att tankarna om att flytta hem är starkare. Dessutom är det främst den äldre generationen som antingen tagit steget fullt ut och återvandrat till Turabdin, eller som tillbringat sommarhalvåret där. Vidare är deras rädsla för att den assyriska/syrianska kulturen och traditionerna ska försvinna, att de kommer att assimileras i det svenska samhället, mer

påtaglig än de två senare generationernas. De verkar också mer pådrivande i kampen om erkännandet av folkmordet.

Jag har varit/är mycket aktiv inom föreningslivet. /---/ Jag ser Turkiet som mitt hemland. Turkiet finns alltid i min vardag. Jag har goda kontakter med mitt folk och även goda relationer med de turkiska myndigheterna. Åker ofta till Turkiet och träffar mitt folk och även turkiska regeringen eller myndigheterna och kämpar för att Turkiet ska erkänna oss som ursprungsbefolkning i landet och få våra mänskliga, kulturella, språkliga rättigheter där. Och vi kämpar även för att Turkiet ska erkänna folkmordet på assyrier 1915. (I:2)

Den *andra* generationen utgörs av de som kom till Sverige som barn. De har därför utbildats i det svenska skolsystemet, något som fått till följd att de anammat vissa svenska värderingar. Den etnisk-religiösa identiteten har också påverkats, vilket i sin tur fått till följd att de traditionella värderingarna ibland ifrågasätts. Kortfattat kan man säga att denna generation är väl förankrad i den assyriska/syrianska kulturen och traditionerna samtidigt som de tagit till sig värderingar hemmahörande i det svenska samhället. I "*Exilens tunga ok*" publicerad som följetong i Hujådå (februari, mars och april 1992) ger Fuat Deniz med ett mycket känsloladdat språk uttryck för sin och andra ungdomars komplicerade identitetsprocess. Det omfattande citatet är en typisk beskrivning av dessa ungdomars verklighet:

För oss mindre lyckligt lottade assyriska ungdomar, så kallade andra generationens invandrare, är ungdomstiden ännu besvärligare, kaotisk och smärtsam. Framförallt är den präglade av rotlöshetens och otrygghetens färg. Vi landlösa kringvandrande ynglingar trampar infernots törnbeströdda marker på livets vår. Assyriska ungdomar genomlider inte bara den svåra process att frigöra sig från föräldrarna och hitta en (e)gen (personlig) identitet. De lever också ett liv mellan två världar, i ett korstryck mellan den egna gruppens och den svenska samhällets värderingar och normer. Det lever i förskingringens tillvaro. Just att bära på denna tunga sten knäcker många bräckliga ryggar. Många klarar inte av det övermäktiga tryck det innebär att leva mellan två världar, två sanningar, mellan två kulturella system.

(Fuat Deniz, Hujådå februari 1992:9)

Till den *tredje* generationen hör de som är födda i Sverige. För att använda det klichéliknande uttrycket är den tredje generationen de som står med ett ben i vardera kulturen, och "därmed fångna mellan två världar" (Cetrez 2000:21). Många tampas med svåra identitetsproblem och upplever att de som tillhör den första och andra generationen inte förstår deras situation och är därför oförmögna att hjälpa dem att finna sig själva.

Att känna sig ömsom syriansk ömsom svensk, att jämt och ständigt fajtas för sitt erkännande i båda samhällen, att sällan känna sig hemma i någon av dessa samhällen, att alltid känna sig kluven och missförstådd, kan tyckas höra till en tonårings värsta period i livet. Det är detta plus mycket mer elände som en invandrades vardag består.

(Vikoria Soma, Bahro Suryoyo oktober 1995:14)

Jag känner mig både som assyrier och svensk. Assyrier genom att mina föräldrar är assyrier, och att den assyriska kulturen, assyriska språket och assyriska traditioner är högst levande för mig. Känner mig samtidigt som svensk. Är nästan född i Sverige, (född i Tyskland kom till Sverige vid tre månaders ålder, min anm.) talar och skriver svenska bättre än assyriska, har influerats mycket av den svenska kulturen och traditioner osv. Denna kluvenhet som du beskriver ovan (i min frågeställning, min anm.), finns egentligen hos alla invandrare. Det är egentligen först när man lärt sig att leva i de båda kulturerna och på så sätt kan stå med ett ben i den ena och det andra i den andra som man kan känna sig stadig. Dubbel kulturell kompetens kan vi kalla det. Det känner jag att jag har. Men denna kluvenhet dyker upp titt som tätt, främst på grund av att man i det svenska samhället aldrig kan känna sig accepterad för den hårfärg man eller det konstiga efternamn man har. Detta har jag tyvärr fått erfara allt för många gånger. (I:1)

Den andra och tredje generationens invandrare är de som förväntas föra kulturen och traditionerna vidare till de efterkommande generationerna. Men vilka konsekvenser får de för bevarande av folkgruppens kulturella och etniska särprägel om deras upplevelse och erfarenhet av hemlandet inte överensstämmer med den första generationens? Eller som Westin uttrycker det när: "their homeland is not the same as our homeland" (Westin 2000:40f).

I det svenska samhället

Jag känner mig inte trygg i ett främmande land, som vill att vi ska glömma vårt språk, vår kultur och vår identitet. Jag vill leva i ett land, som jag kan känna mig trygg i och inte förlora min identitet, kultur och språk. /---/ Tänk om jag hade ett land, då skulle ni slippa mig, en invandrare som är till besvär för er. (Schanei Kavakcioglu, Hujådå februari 1983:5)

Upplevelsen av att Sverige vill att assyrier/syrianer ska assimileras framkommer i flertalet artiklar, insändare och dikter (jfr Andersson 1983:49f). Samtidigt tyder en stor del av det empiriska materialet att folkgruppens egen strävan är att integreras och bli en del av det svenska samhället. Vad är egentligen skillnaden i dessa begrepp? Dess komplexa karaktär till trots kommer jag här att definiera dem i all korthet med hjälp av Deniz (2001) som lyckats ringa in begreppen med följande förklaring: "Assimilation åsyftar en kulturell förändringsprocess, vilken innebär att invandrargrupperna anammar majoritetssamhällets kulturella värde- och normsystem, medan integration åsyftar en social och politisk delaktighet och inlemmande i samhället på jämlika villkor" (Deniz 2001:192).

Joseph (1983) menar att assimilering inte är en ny företeelse utan att fenomenet i assyriernas/syrianernas fall kan härledas till 600-talet f. Kr. då religionen fungerade som en smältdegel i vilken de kristna "smälte samman" till en homogen folkgrupp (se Joseph 1983:30f). Även om det råder andra förhållanden och förutsättningar i Sverige jämfört med

ursprungslandet kan man göra vissa kopplingar till folkgruppens situation i Turkiet där bland annat den frivilliga boendesegregationen i Sverige kan ses som en förlängning av boendestrukturen som rådde i Turabdin. Enligt Deniz (2001) har assyrier/syrianer bättre förutsättningar att hantera situationen i det nya hemlandet på grund av den erfarenhet de har från Turkiet i egenskap av kristen minoritet, vilket även präglar gruppens agerande och förhållningssätt i Sverige (jfr Deniz 2001:195, 251). Värt att beakta i detta sammanhang är att en etniskgrupps försvar ofta tilltar i takt med majoritetssamhällets försök att assimilera gruppen. Ju hårdare påtryckningar gruppen utsätts från av sin omgivning desto kraftigare motsätter gruppen sig för att bevara sin särart. "De gränsbevarande strategierna sätts inte ur spel i den nya levnadssituationen, utan mobiliseras och används även i mötet med majoritetsbefolkningen i Sverige" (Deniz 2001:194).

Att "*Springa för livet är inte befrielsen*" (Yusuf Dikmen, Hujådå juli/augusti 1991:11) är en dikt med budskapet att ständigt fly inte leder folkgruppen ur diasporan. I flera dikter återfinns uppmuntran till kamp för sitt ursprung och sin identitet (jfr även Atman 1996). Att inte ge upp och låta sig bli en del av värdlandets kultur. Att drömmar och längtan måste förvandlas från ord till handling, om målet om ett eget land och ett enande av folkgruppen skall komma till stånd - innan det är för sent. Då trettonåriga Ilhan Demirel (Hujådå november 1987) vill med följande ord fylla sitt folk med kurage och kämparanda:

Vem är du?	Du kan bli odödlig
Du har varit ett land	Du kan bli aktiv
Du har utvecklat en civilisation	Du kan föda barn
Du blir äldre och försvagas	Du kan uppfostra din barn
Du håller på att försvinna	Kämpa för ditt folk
Du är ett "folk"	Kämpa för din sak
Du är ett "språk"	Kämpa för rättvisan
Du är en "kultur"	Kämpa...
Du är ett "hopp"	

Motståndet att assimileras i det svenska samhället är stort. Frukten för att folkgruppen steg för steg kommer att ge avkall på den egna identiteten och så sakteliga anamma svenska normer och värderingar på bekostnad av de ursprungliga, framkommer i samtliga tre generationers uttalanden.

Vi måste agera som subjekt och inte som objekt. Vi måste beskriva vårt historiska arv för kommande generationer i diasporan. Vi får inte låta oss betraktas som blott ett exotiskt inslag i de främmande samhällena. Inte låta media beskriva oss som en tillfällig företeelse, utan en medveten identitet och självklar integritet kan vi aldrig bli del av två kulturer. Vi blir varken eller. (Josef Dag, Bahro Suryoyo, september 1998:8)

I en artikel använder författaren ordet "holocaust" i jämförelsen med en slags inre förintelse av sin identitet om man inte hävdar sitt ursprung och sina rötter ("En semit", Bahro Suryoyo april 1990:11). Artikelförfattaren, drar liksom Viktoria Soma i insändaren "*Ett folk i spillror*" (Bahro Suryoyo maj 1995:14), parallellen mellan assyrier/syrianers öde och judarnas. Den sistnämnda debattören framhåller dock skillnaden vad drömmen om ett eget hemland beträffar. Soma hänvisar till att judarna har haft en egen stat sedan 1948.

"Om massutvandringen har medfört negativa effekter för utvecklingen i Turabdin har livet i diasporan inte heller varit något drömliv" (Maravgi Ciftciogly, Hujådå september 1989:4). Tacksamheten mot Sverige blandas med uttryck för att livet i diasporan och Sverige också har en baksida som präglas av främlingsfientlighet och utanförskap. Att inte höra dit - att inte accepteras för den man är - att vara annorlunda. "Vi är helt annorlunda än svenskarna. Det är inte bara hårfärgen som skiljer utan även själva livsstilen i helhet. Vi har ett avvikande livsmönster. Det kan uppfattas som att vi inte riktigt flyter in i det svenska samhället" ("En semit", Bahro Suryoyo april 1990:11).

Orden i dikten "*Anatoliska invandrarnas klagosång*" (Erol Severs, Hujådå mars 1987) får illustrera det utanförskap som många assyrier/syrianer fått erfara.

Kyrkornas klockor väcker oss i den tysta gryningen och innan våra bäddar ännu kallnat skyndar vi bärande våra matväckor genom Stockholms gator
Några av oss kom från Konya, några från Midyat, från Istanbul,
från de kurdiska bergen i öster, från Eufrats dalar med silverne vatten.
På restaurangerna diskar vi, trapporna och gatorna städar vi.
"Även om ni är smutsiga, ni svartskallar, kan ni nog hålla vår stad ren" sade man oss. Vi är
hörsamma, vi arbetar ända till kvällen.
Men vi som kallas svartskallar, Anatoliens statare, såg inget ljus i vårt bländande soliga land.
Tusentals civilisationer har blommat och mött sin undergång, nya har kommit i dess ställe.
Men vi, vi är i Sverige nu. Måtte fattigdomens ögon förblindas!
Åt helvete med dem som lärde oss att tjäna vårt bröd i främmande länder.

Två livsvärldar

Föreningslivet spelar en betydande roll i bevarandet av traditioner, kultur och språk. De sociala relationer och nätverk som föreningarna ger upphov till fyller en viktig funktion i många människors liv. Det är där man umgås, träffar släkt och vänner, håller sig ajour med vad som händer i hemlandet och på andra håll runt om i världen där landsmännen befinner sig. Solidariteten med hemlandet har en mycket hög prioritet i föreningslivet.

Men föreningarnas verksamhet är också viktig för integrationen i det svenska samhället. Rädsla och oro för att den assyriska/syrianska kulturen, språket, religionen och traditionen

skall försvinna och suddas ut i värdländernas mångkulturella samhällen är påtaglig. Det största hotet mot folkgruppens existens är således assimilering samt att folkgruppens historia skall falla i glömska. Att stå upp för sin bakgrund, sitt folk, sin kristna tro och berätta för omvärlden "vilka vi är" framstår som det mest fundamentala för att stärka folkgruppens identitet i diasporan (jfr Atman 1996:127). Assyriernas/syrianernas eftersträvar att integreras i det svenska samhället samtidigt som de kan bibehålla den etniska, nationella och kulturella särarten (Deniz 2001:221). För att upprätthålla den egna etniska- och kulturella särarten gentemot majoritetssamhället har de utvecklat kognitiva strategier där den mest framträdande gränsmarkeringen utgörs av relationen och kontakten med hemlandet.

Idag fungerar de assyriska/syrianska föreningar som en slags kunskapspridare. De verkar för att sprida kunskap om folkgruppen genom inrättandet av vetenskapliga institutioner och forskning för att på så sätt säkra både det kulturella och språkliga arvet (jfr Aydin 2000:13). Det kunskapsforum som skapats på internet är ett effektivt medium att nå ut till folkgruppen världen över. Men föreningarna har samtidigt åstadkommit konflikter inom gruppen på grund av att olika budskap om ursprung och historia florerar baserade på selektiva *hågkomster* och *glömskor* utifrån respektive förenings intresse. De historiska rötterna är grundläggande för människans förståelse av verkligheten. En strävan efter att inordna sin tillvaro och finna meningen med sin existens, vad Husserl kallar intentionalitet (jfr Bjurwill 1995:37).

Hur man upplever sin till-världen-varo skiljer sig dock från generation till generation, och från individ till individ. Olika erfarenheter leder till olika förhållningssätt till den egna kulturen, traditionerna och hemlandet. Hemlandet framstår som mer närvarande i den första generationens vardag. Deras fruktan att den assyriska/syrianska kulturen ska dö ut är mer framträdande. Liksom strävan att hålla det förflutna levande. "Ju mer orättvisor de drabbats av desto starkare har de känt behovet av att hålla det förgångnas oförätter i levande i minnet" (Andersson 1983:17). Folkmordet, massakers och övergrepp verkar vara viktigt både för den kollektiva självbilden och formandet av folkgruppens identitet (jfr Frykman 2000a:177). Mot bakgrund av det ovanstående förefaller det sig som att diasporan yttrar sig på olika sätt. Vissa lever mer i det förgångna, med historien om det traumatiska ödet ständigt närvarande, medan andra integrerats i det svenska samhället med siktet inställt på framtiden. Här vill jag dock understryka att på samma sätt som här och där, det vill säga de två destinationerna - Turabdin och Sverige - är mer eller mindre närvarande i assyriernas/syrianernas livsvärld, så kan inte tidsaspekten då och nu betraktas separat. Dessa tids- och rumsaspekter befinner sig i en ständig samverkan och bildar i sin tur en helhet. Baserat på ovanstående resonemang tolkar

jag det som att många assyrier/syrianer lever i två livsvärldar, varav den ena är här och nu och den andra är där och då.

Finns det några andra kanaler, förutom de medier som nämnts ovan, som bidrar till att bevara och föra den assyriska/syrianska traditionen vidare? Och vem åligger det att hålla det historiska minnet levande? "Tänk att få uppleva sitt hemland. Känna den rena luften föräldrarna alltid pratar om Ja, våra föräldrar och deras berättelser, historier om en för oss främmande värld" (Nuri Kino, Hujådå september 2000:6). För att överbrygga dessa erfarenhets- och kunskapsklyftor om det egna hemlandet, är kanske berättartraditionen det mest effektiva verktyget för att implementera denna upplevelse och kunskapsbank till den yngre generationen (jfr Mårald 2000:151). En berättartradition som vi i det kommande kapitlet ska få se prov på.

4. HEMLANDET

I bergstrakterna på de turkiska höglandet i nuvarande sydöstra Turkiet ligger Turabdin, som på svenska betyder *Gudstjänarnas berg*. Det landområde som många assyrier/syrianer kallar sitt hemland. Om relationen till detta hemland handlar detta kapitel. Identitet och plats är centrala teman där jag dels kommer att presentera hur hemlandet framställs genom att analysera ett urval av det omfattande diktaterialet, dels att resonera kring hemlängtan och hemmahörighet. Vidare berörs återmigration och invandrarskap. Kapitlet avslutas med ett avsnitt där både assyrier/syrianer som stannade kvar Turabdin och de som återvänt ger uttryck för hur de upplever situationen i området.

Vad har bilden av hemlandet för betydelse för identiteten? Var är hemma och var är borta? Vad får assyrier/syrianer att flytta bort och hem igen?

Bilden av hemlandet

Moderland

Det var en gång ett land, som befann sig mellan två floder, Tigris och Euftrat.

Ett land som fick ett olyckligt slut.

Vi, detta lands barn, faller i spillror dag för dag.

Med blödande hjärta, andetag efter andetag.

Jag hungras efter dig mitt moderland. Bethnahrin, du sköna land.

Du finns i våra tankar och själar dag för dag.

Se oss dina barn, vi är förvirrade i världens länder.

Åh du sköna moder. Vi ber, led oss tillbaka till dig.

(Camilla I, Athor, Sonja D, Hujådå maj 1994:21)

"Jag glömmer aldrig den olycksaliga dagen då jag var tvungen att ta adjö av mitt kära hemland" (Rabella Hatami, Hujådå juli/augusti 1991:20). Andra har endast flyktiga minnen av landet där de föddes: "Jag har enstaka minnen från byn men har ändå alltid haft en längtan tillbaka som är oförklarlig" (Kennedi Akdogan, Bahro Suryoyo juni/juli 2004:11). Men många av de assyrier/syrianer som lever i Sverige idag är födda och uppväxta i här. Hur kommer det sig att också de har en tydlig bild av hemlandet, att de ger uttryck för hemlängtan trots att de är födda på svensk mark? Vad säger oss det mångfaldiga diktaterialet om Turabdin? Vad kan vi utläsa av dessa bilder som nästan uteslutande återges av ungdomar?

Följande strofer är hämtade ur dikten "*Drömmar om hemlandet*" (E./Södertälje, Bahro Suryoyo mars 1986:11): "Rötterna finns i hemlandet, men fötterna befinner sig i främ-landet. Vart jag än kommer att vandra, tillhör jag ingenstans, förutom TUR-ABDIN!" Dessa rader illustrerar å ena sidan den rot- och hemlöshet som diasporan orsakat, å andra sidan den starka

till- och samhörighetskänslan med hemlandet. Det mest utmärkande för dikterna är längtan hem, vilket vi kan se i följande dikt:

Mitt hemland

Jag säger dig du land i Östern, Jag älskar din sol och din sand,
Jag hör av rösten, Jag längtar efter dig mitt hemland.
Där hörde jag fåglarnas sånger, Där såg jag solen gå upp,
Till din skönhet blev jag en fånge, Då väcktes jag av en galande tupp.
Var jag än mig på jorden befinner, Så finns du alltid inom mig,
Och innan döden, om jag hinner, Ska jag säga att jag älskar dig.
Jag säger dig du land i Östern, Jag älskar din sol och din sand,
Jag hör ekot av rösten, Som säger: Jag längtar efter dig mitt hemland.
(Hanan Ado 15 år, Bahro Suryoyo maj 1992:15)

En hemlängtan som ömsom fylls av hopp om att en dag återförenas med hemlandet och sina landsmän, ömsom av förtvivlan och hopplöshet att denna önskan är en utopi. Att längtan hem är en del av många vardag är framträdande. En längtan som man måste lära sig att hantera och leva med, något som följande ord får illustrera: "När man lever i exil, i ett främmande land som är helt olikt det gamla hemlandet, blir hemlängtan som en allvarlig sjukdom. Man blir påmind om den dagligen, men den som är skicklig och intelligent lär sig förhoppningsvis att leva och hantera denna sjukdom på ett bra sätt. Det händer att vissa dagar blir denna smärta oerhört smärtsam och vissa dagar kan man hålla den under kontroll" (Anna Melle, Hujådå mars 2003).

Förutom den starka längtan att få återse hemtrakterna rymmer dikterna de fruktansvärda historiska händelser som gav upphov till att assyrier/syrianer tvingades att lämna den mark som de brukat i årtusenden mot sin vilja. En återkommande vers i Rachel Melles dikt "*Mitt kära folk*" lyder som följer: "Allt detta fruktansvärda lidandet, när ska det få sitt slut All den oro vi bär inom oss, När ska vi få ro i vår själ" (Hujådå februari 1996). Tyngden av skuldkänslor och svek mot det egna hemlandet och den kvarvarande delen av befolkningen tillhörande den egna folkgruppen kommer också till uttryck, liksom tacksamheten mot Sverige. I nedanstående dikt ser man även den frustration över att den turkiska staten inte tillät assyrier/syrianer att bedriva skolor och utbildning i egen regi.

Ack, kära fosterland

Ack, kära fosterland, vi dig svek, fast vi alla är fyllda av din kärlek. Vi förtärs av skuldkänslorna och smärtan, och saknaden i våra hjärtan.
I stället för att stanna och dig försöka vinna, valde vi att lämna dig och försvinna. Att stanna var vår plikt, men för oss var allt en stor konflikt.
Vi kunde inget annat göra, utan utbildning och kunskap kunde vi inte få någon att höra oss.
Du måste förlåta och förstå, att den enda utvägen var att göra så.
Inom oss hör vi hur du hjärtslitande gråter, av ångest och rädsla att vi aldrig kommer åter.
Det är ju trots allt den största sannolikheten, den uppslitande och hårda verkligheten.

Vi hör våra äldre om dig berätta, och de i oss ungdomar glöd och längtan sätta. Om de vackra skogarna, om åkrarna och plogarna. (Frida Un, 11 år. Bahro Suryooyo februari 1992:15)

Kärleken till naturen är ett annat vanligt förekommande inslag där bilder målas upp med hjälp av substantiv som berg, floder, träd, ängar och skogar omgärdade av adjektiv i superlativform. Frykman menar att betydelsen av naturen intar en särställning i hemlandsberättelser där de blir till en del av människors livsvärld, då särskilt när platsen blivit en skådeplats för våld (Frykman 2001b:156). De nedanstående verserna ur dikten "*Jordens blomma*" får exemplifiera det intima förhållandet till naturen.

Smaken av dina frukter
åt vilka jag sträcker mina händer
de torftiga orden räcker ej till
när mitt inre mer av smaken vill

Doften av dina gröna ängar
åsynen av dina berg och flodar
de många tempel och palatser
är stadig i mina sinnen
(Ayvaz Acar, Hujådå september 1989:11)

Klimatet är också framträdande i beskrivningarna av Turabdin. Här tycker jag mig kunna utläsa, inte bara det meteorologiska faktum som gör platsen till en kontrast mot det svenska vädret, utan också den värme kontra den kyla som ligger närmare en mentalsfär. Nahrin Demir inleder sin dikt "*Längtan*" (Hujådå oktober 1999:20) med dessa rader: "Längtan efter ett land. Längtan efter ett folk man kan lita på. Längtan efter folks uppmärksamhet för VÅRT folk". I Nahrins rader anar jag en misstro mot världlandet, samt en önskan om att vinna erkännande som ett folk - att räknas - att få sin existens bekräftad.

Tur Abdin
Du finns någonstans, någonstans långt borta. Du är helt själv i väntan på något stort
Du tror att du har förlorat allt ditt folk, ditt språk hoppet om att få liv på din jord igen
Du tror att vi har glömt dig eller att vi inte bryr oss. Hur mycket än solen torkar ut din jord så finns du. Hur mycket än vinden blåser bort all liv hos dig så finns du
Du finns i våra hjärtan, i våra minnen. Du sitter tryggt i våra själar, gömd någonstans i våra hjärtan. Varken solen kan torka ut Dig eller vinden blåsa bort Dig
Du är mer än bara ett land (min kurs.). Vart vi än går vilse vet vi att vi har ett hem
Vi är som bitar i ett pussel: spridda överallt. Men du för oss alltid samman
Du finns hos oss alla och inom oss alla. Vart vi än vrider och vänder, vart vi än går.
(Kristina Alptekin, Bahro Suryoyo april 1996)

I dikterna om hemlandet står diasporan i fokus. Folkgruppens levnadsförhållanden i såväl hemlandet som i världlandet skildras. Ordaval och meningar som speglar ett folk utan en fast punkt är vanligt förekommande, så som: "vi har flyttat från land till land", "vi faller i spillror dag för dag", samt "vi är förvirrade i världens länder". Men här återfinns också ord som skildrar främling- och utanförskap, samt assimileringens krav: "vi längtade så till frihetens land men vi väntade oss inte dess påtryckning", "Sverige kan aldrig bli vårt fosterland. Vi

kommer alltid att vara invandrare", och "fast jag är en främling i ditt vackra land, vill du ej öppna för mig din slutna hand".

Man kan skönja en nästintill romantiserad bild av hemlandet. Ett land "där solen alltid lyser klart" och "som ska ge oss den kärlek och kunskap som vi behöver". I dikterna förmedlas tron och hoppet om att en återmigration skulle innebära ett slut på hemlängtan och därmed diasporan. Dessutom kan man utläsa föreställningen om att tiden stått stilla i bemärkelsen att man vid en eventuell återmigration skulle kunna ta vid där man slutade. Inga uttryck ges för att hemkomsten skulle kunna orsaka längtan till Sverige, anpassningsproblem, återintegration etc. Mot bakgrund av det faktum att många assyrier/syrianer är födda och uppvuxna i Sverige, samt att en del aldrig besökt Turabdin kan man undra hur omställningen skulle yttra sig?

Landet bortom bergen
När vi fått komma till det land,
Som vi drömt om och dit ondskan och okunnigheten inte hittar
I det land där solen alltid lyser klart,
Fjärilarna svävar lätt i vinden och blommorna luktar underbart
Där vi kan vandra hand i hand och le som aldrig för
Landet som ska ge oss den kärlek och kunskap som vi behöver
Landet som ska leda oss varsamt genom barndomens år
Landet som ska lära oss att se på vår framtid med tro och hopp
Du är landet bortom bergen, bortom blommorna och sången
Du är vårt land Assyrien. (Sinemi Ayaz, Hujådå juni/juli 2002)

"Mitt land, mitt kära land, jag undrar när och hur våra armar ska mötas igen" (Nedim Demir, Hujådå februari 1985:11). Ska längtan om ett återförenande bli blott en evig längtan. Eller kommer denna önskan att infrias?

Kanske idag, kanske imorgon ska våra drömmar slå in
Kanske idag, kanske imorgon ska vi få våra rättigheter
En dag kommer alla att få veta att vi funnits och kommer att finnas
En vacker dag ska vår flagga vifta över vårt hemland
Alla ska vi vara stolta över vår kamp, den heliga frihetskampen
Våra barn ska vara stolta över våra drömmar, som skall förverkligas
någongång i framtiden. (Atea Backtay, Hujådå januari 1989:5)

Var är hemma och var är borta?

När någon frågar mig varifrån jag kommer vill jag helst inte svara, för att jag kommer från ett land som inte finns längre. Om jag svarar på frågan och säger att jag kommer från ett land som inte finns längre, så skrattar du åt mig, och säger att man måste väl ha ett land som finns annars skulle du inte ha blivit född. (Schanei Kavakcioglu, Hujådå 1983:5)

Vem är jag? När blir jag svensk eller är jag redan svensk? Var har jag mina rötter? Hur ser det ut i mitt hemland? Hur ska jag bära mitt kulturarv vidare? Dessa frågor är ställda av Frikyrkliga studieförbundet i Södermanland, St Aframs församling i Södertälje och dess ungdomsförbund, SOKU i ett projekt vars mål var "att ett antal utvalda ungdomar i gymnasieåldern, som är födda i Sverige av invandrade föräldrar från de länder som syriska ortodoxa kyrkan har sitt ursprung ifrån, kunna vara med och informera och utbyta kunskap i Sverige om sitt hemland" (Bahro Suryoyo november 2000:19).

Frågan: Vilket land kommer du ifrån? visar sig väcka en hel del tankar och funderingar om den egna identiteten och folkgruppens egentliga ursprung. Följande utdrag publicerades utan någon avsändare i Bahro Suryoyos decembernummer 1998:11:

Den frågan som jag hatar, men bara väntar på och när den väl kommer känner jag mig lite vilse. Vad ska jag svara den här gången? "Jag kommer från Turkiet". Nej det blir fel. Jag är inte turk. Jag är syrian. Med detta svar kan jag vara säker på att jag får en följdfråga som lyder: "Jaha, du är alltså från Syrien?" Svaret blir då; "Nej, jag tillhör en folkgrupp som kallar sig syrianer och kommer från Turkiet. Vi syrianer är kristna medan turkarna är muslimer, vi har ett eget språk och en egen kultur som skiljer sig mycket från det turkiska folkets. "Orkar jag dra den här historien igen, eller ska jag bara kort och gott säga; "Jag är syrian". Så får folk tro vad de vill.

I en annan insändare med samma tema ges följande svar på frågan: Var kommer du ifrån?

För genom att säga grek så har jag automatiskt raderat ut en liten bit av mig, en liten bit av mina förfäder. Därför väljer jag att säga mitt namn är Maria, född i Libanon, uppväxt i Grekland och numera bosatt i Sverige MEN jag är inte libanes eller grek och inte heller svensk, utan jag är assyriska. Har jag lyckats att föra detta vidare till en person så har jag lyckats bra. (Maria Mako, Hujådå mars 2004)

Maria avslutar sin insändare med de uppmanande orden som utifrån min tolkning riktar sig både mot sig själv och mot andra med liknande bakgrund. "Så frågan var man kommer ifrån må kännas jobbig många gånger men det är min plikt att svara - korrekt!" I sammanhanget vill jag också rikta uppmärksamheten på den åtskillnad som görs mellan Turkiet och Turabdin där man inte ska förväxla det förstnämnda landet med assyrier/syrianers hemland. Följande två citat får förtydliga innebörden av denna distinktion:

Turkiet är det land som mitt "land" ligger innanför dess gränser. (I:1)

Vårt riktiga hem finns i våra byar i Tur Abdin och där får vi inte längre leva i fred. Övriga delar av landet är som en främmande värld för oss. (Augin Kurt, Hujådå februari 1994:5)

I båda tidsskrifternas ungdomssidor publiceras otaliga artiklar som återger de reflektioner som ungdomarna upplevt under de så kallade hemlandsresorna. "Alla assyrier/syrianer bör se Turabdin någon gång under sitt liv, för enbart då kan man känna sig hel som människa. Så

många pusselbitar som faller på plats" (Nuri Kino, Hujådå september 2000:7). Det går inte att missta sig på den betydelse och de starka intryck upplevelserna som dessa resor gör på deltagarna. De bidrar till en ökad förståelse för sitt eget folk och lands historia och således även för den egna identitetsprocessen. Resorna ger också upphov till frågan: Var är hemma och var är borta?

Men sen, ju längre man bor borta kommer tankarna om landet man föddes i. Det kommer bara vackra tankar om hur bra det var. Allt var perfekt, utan några fel. Man har sådana förväntningar när man skall åka och hälsa på och sedan är det som en chock. Allt har förändrats, även människorna eller är det bara jag som är annorlunda nu? Sedan längtar man hem, ja hem till Sverige. Man har ett hus, vänner, och sysslor man gillar just i Sverige. I hemlandet har man inget, man har lämnat allt och ingen återvändo finns. Man kommer tillbaka till Sverige och redan efter några veckor eller några månader längtar man tillbaka. Till allt detta man nyss har sett och upplevt. Ibland känns det som om man inte har något hem och det är sant. Man längtar, längtar efter sitt hem som man inte vet var det är.

(Anna, årskurs 9. Bahro Suryoyo februari 1991:16)

Jag fick följande svar från två av mina intervjupersoner på frågan: Var är hemma för dig?

Trots att jag har bott i nära 30 år här i Sverige och är svensk medborgare känner jag mig som en assyrier och inte svensk. När jag är där så känner jag mig att jag är hemma nu och känner mig som en från trakten och inte en främling. (I:2)

Hemma för mig är Sverige. Sverige är för mig det land jag nästan föddes i, det land jag har växt upp i och det land jag är van vid. Hemma för mig är Turabdin. Turabdin är det land mina föräldrar och mina förfäder kommer ifrån. Turabdin är mer för mig det land jag har starka känslor för. När jag befinner mig här (i Turabdin) känner jag mig hemma, trots att det är stora skillnader mellan Sverige och Turabdin. (I:1)

Det första svaret, från en man tillhörande den första generationen, visar inga tecken på tvetydighet. Medan det andra svaret tyder på en tudelad känslan vad hemmahörigheten beträffar. Svaren tyder på att känslan av att känna sig hemma inte nödvändigtvis handlar om ett antingen eller, utan för många om ett både och. Som det sista svaret antyder finns det dock en skillnad i känslan för det ena respektive det andra landet. Monica Adamsons (1980) har erhållit liknande svar i sin studie av greker, turkar och jugoslaver på frågan huruvida man upplever sig som grek, turk, jugoslav eller "mera som svensk", vilket det kommande citatet visar på:

Men du var bara sex år när du flyttade upp till Sverige, känner du dig som svenska eller slovenska? Birgitta: Jag vet inte riktigt, det är svårt att säga. När man är där uppe (i Sverige, min anm.) så känner man, att man inte är svensk, och när man är här nere så känner man, att man inte är riktigt jugoslav. Det blir någonting mitt emellan. (Adamson 1980:146)

Tillkomsten av erfarenheter grundar sig på både rumsliga och platsbundna upplevelser som bestäms av såväl "situation, position och läge" som "centrum och periferi" samt "inifrån och

utifrån, öppet eller slutet" (Frykman 2001b:147). Den etniska och kulturella identiteten i hemlandet är fortfarande avgörande för identiteten i diasporan. Identiteten kan därav inte ges en entydig eller fastlagd betydelse. Det handlar istället om en ständigt pågående växelverkan mellan hemlandet och värdlandet som båda påverkar individens identitetsprocess.

Borta bra men hemma bäst?

Jag hade en egen dröm, att åka till min mors och fars land, som kallas Tur-Abdin. För 2 år sen reste jag dit. Det var på våren. Tur-Abdin är det bästa landet. (Gabriel Izgi, Bahro Suryoyo december 1984:5)

"Är det bara en dröm att det var bättre där?" En fråga som Kennedy Akdogan öppet ställer i sin insändare: "*Har du fått det bättre i Sverige?*" (Bahro Suryoyo, juni/juli 2004:11). En fråga som blir obesvarad och förmodligen kommer att förbli så tills den dag drömmen blir till verklighet. En verklighet som kanske inte motsvarar drömmens förväntningar, vilket visat sig i undersökningar och rapporter som gjorts med återvandrare. Kan man förutsätta att återmigration innebär slutet på diasporan?

För många börjar drömmen om att återvända hem samma dag som de lämnat sitt hemland (Atman 1996:23). "De har alltid funnits i mitt medvetande, jag hade dem redan innan jag flyttade hit" (I:2). En dröm som både främjar och hindrar immigranten att bygga upp en tillvaro i det nya hemlandet. Att ständigt leva med tanken om att vara en tillfällig besökare som vistas på annan ort där en fristad mot förtryck, förföljelse och diskriminering, eller vad anledningarna är till flykten från hemlandet är många människors vardag. Att tampas mellan det nya- och det ursprungliga hemlandet, mellan kravet på integration och anpassning och hemlandets norm- och värderingssystem, är inget ovanligt. Beatriz Lindqvist (1991) har studerat hur chilensare upplever sin situation som flyktingar i Sverige. Lindqvist använder termen "icke-liv" med hänvisning till den starka tro om att en dag flytta tillbaka till hemlandet varpå livet i Sverige ses som en slags övergående period i livet som en enda stor väntan (jfr Lindqvist 1991:139). De flesta chilensare i Lindqvist studie såg inte Sverige som sitt nya hemland utan som en tillfällig fristad då de hade för avsikt att återvända hem till Chile så snart levnadsvillkoren hade ändrats och förutsättningarna för att återskapa en trygg och stabil tillvaro var tillräckligt goda (jfr även Garcia 2000:204: mexikaner, Olsson 2001:51: somalier, Cetrez 2000:28: estländare, Åkerberg & Wassdahl 2003:17: bosnier). Orsakerna till att assyrier/syrianer lämnade sitt hemland kan sammanfattas med orden: "förtryck, förföljelse och särbehandling på grund av sin etniska tillhörighet" (I:2).

Att ekonomiska- och politiska motiv ligger bakom såväl beslutet att emigrera som att återmigrera framgår i flerfaldiga studier (se bl.a. Klinthäll 2003, Mammo 1996). Dubbla medborgarskap skulle möjliggöra en mer transkulturell livsstil, eftersom man under sådana förutsättningar inte tvingas stänga en dörr bakom sig för att man vill öppna en annan, utan där man istället kan växla mellan två verkligheter. En mobilitet som erbjuder ett både och (jfr Runblom 2000:29). Möjligheten om att hålla en dörr öppen till både Sverige och hemlandet skulle underlätta beslutsprocessen både mentalt och faktiskt, på samma sätt som möjligheten till dubbelt medborgarskap. Dessa villkor skulle inte bara innebära en reträttväg - en återvändo - utan också möjliggöra en kombination av två hemländer, att inte behöva välja antingen eller utan leva i två världar, vad man kallar transnationalism (jfr Olsson 2001:41, Frykman 2001a).

Nämnavert i diskussionen är också den åtskillnad som Lindqvists informanter gör mellan *flyktingar* och *invandrare*, där chilena själva identifierar sig med det första begrepp i egenskap av en "flyttfågel", en tillfällig besökare i transit på väg hem. Till det ska läggas att chilena försöker att upprätthålla sin värdighet i exilen genom att inte låta anledningen till varför man befinner sig i Sverige träda i glömska (Lindqvist 1991:140ff). Men för att återgå till assyrier/syrianer så vill jag dra parallellen till den återupprepade påminnelsen om det öde som assyrier/syrianer genomlidit, då särskilt folkmordet, vars minnen lever kvar genom att de sprids via såväl muntliga- som skriftligakällor. Den berättartradition som finns inom folkgruppen har på ett effektivt sätt hållit dessa fruktansvärda händelser vid liv från generation till generation, både känslomässigt och visuellt (jfr även chilena, Lindqvist 1991:142). Men det är inte bara negativa bilder som sprids genom berättelser utan också bilder som gett upphov till en längtan om att flytta till Turabdin trots att födelselandet är Sverige.

Mina första tankar om att eventuellt flytta till Turkiet började ta form då jag sommaren 1997 kom till Mor Gabriel klostret (strax utanför Midyat) som student och blev kvar där ett år. Detta var för mig första gången jag kom hit, och jag trivdes genast väldigt bra här. Men naturligtvis föregicks allt detta genom att jag sedan liten alltid fått höra berättelser och historier om hemlandet. När jag kom hit fick jag chansen att uppleva lite av hur mina föräldrar och förfäder kan ha levt. (I:1)

Vilka faktorer ligger till grund för beslutet att flytta hem?

För det första är det den växande rasismen och särbehandling som skrämmer bort människor när det gäller Europa och för det andra är det förföljelser, förtryck och att man för sina mänskliga rättigheter och att man inte jämställts med befolkningen i det land man är bosatt. Samt att man förlorar sin kultur, tradition, identitet och assimilering. (I:2)

Orsakerna stämmer till stor del överens med de orsaker som ligger till grund för utvandringen från Turabdin. Men anledningen till att man väljer att flytta tillbaka till sitt hemland eller att stanna i Sverige är mycket individuella (jfr Olsson 2001:6f). Hemlängtan anges också som en anledning till återmigration (Åkerberg & Wassdahl 2003:18). Många äldre människor uttrycker dessutom en stark önskan om att få uppleva sina sista dagar i sitt hemland. Att slutligen få förenas med den plats där man hör hemma. "Jag lämnade Sverige för att jag längtade efter hemlandet. Jag är gammal, jag vill ha ro och jag vill dö i mitt hemland" (Åkerberg & Wassdahl 2003:22).

Men tänk om denna bild inte överensstämmer med verkligheten? Vilka följder kan det få för den hemvändande migranten? I en studie av polska immigranter bosatta i USA visar att en av de orsaker som gjorde att de återmigrerade till USA efter en tid i Polen var just för att bilden de hade av hemlandet inte motsvarade verkligheten (Runblom 2000:21f). Alla återmigrationer är således inte "lyckade" i den bemärkelsen att individen finner den inre frid som hemlandet förväntas skänka i form av en avslutad hemlängtan. Istället upplever man att man inte längre hör hemma i sitt ursprungsland: "Jag hade befunnit mig i en stad tre mil bort från min hemstad och hade ändå känslan av att det var lättare att smälta in och bli accepterad som främling i Sverige än i denna stad" (Olsson 2001:36). Att bli offer för ett nytt utanförskap och att ställas inför ännu en integrationsprocess, den här gången i det egna hemlandet, får till följd att en del önskar flytta tillbaka till Sverige. "Jag skulle vilja återvändra till Sverige" säger en chilensk kvinna som flyttat tillbaka till Chile. Vidare säger hon: "När jag åkte till Chile var tanken att jag skulle bo där för gånget. Men nu vet jag att jag vill komma tillbaka till Sverige. Jag har vant mig vid att bo där" (Åkerberg & Wassdahl 2003:27).

Ska man vända hem igen är den mentala förberedelsen viktig, liksom att vara förberedd på att återintegreras i sitt eget hemland. Erfarenheterna av värdlandet och den påverkan - mer eller mindre medvetet - som normer, värderingar och kultur etc. har haft under den tid man varit borta. Enligt Persson (2000) är det vanligt att återmigration ger upphov till att migranten inte kan identifiera sig varken med sitt eget hemland eller med värdlandet (Persson 2000:244).

Att flytta hem igen

Hur upplever den del av folkgruppen som stannade kvar situationen i Turabdin? Vad har de för tro på framtiden? Ställer de sig positiva eller negativa till en återmigration?

Två äldre män som valde att stanna kvar i Turabdin ger i nedanstående citat uttryck för sin rädsla för folkgruppens framtida existens:

Jag var 12 år när massakern inleddes 1914. Vi trodde att slutet för detta folk var nära då. Halva befolkningen hade mördats. Vi har varit med om massaker, hunger och pestperioden. Vi har överlevt alla dessa. Men det som händer nu - den pågående utvandringen - är värst utav alla. Rötterna rycks bort... folk splittras... området avbefolkas... vi får allt svårare att existera som en **minoritet**. (Zeki Onuk, Hujådå december 1988:9)

Jag har under mitt åttioåriga liv upplevt alla de grymheter, som har drabbat vårt folk, såväl folkmassakern under "svärdets år" 1914 som olika former av förföljelser och hungersnöd. Men den här utvandringen är den värsta av alla, vilket gör livet outhärdligt.

(Maravgi Ciftciogly, Hujådå 1989:3f)

Fruktan för att assyrierna/syrianerna går sin undergång tillmötes framgår i både i intervjuer med medlemmar bosatta i Turabdin och artiklar och insändare från dem som befinner sig i Sverige. Flerfaldiga artiklar som rapporterar om situationen i Turabdin vittnar om att de som valt att stanna kvar ser emigrationen som den största förödelsen i folkgruppens långa historia av utsatthet och förföljelse. Motståndet mot massutflyttningen från Turabdin är stort. Man befarar att den assyriska/syrianska folkgruppen kommer att dö ut. De som stannat kvar i regionen ser sig själva som väktare av såväl det geografiska området som den kristna kulturen. I en rapport från Turabdin meddelas att många ungdomar väljer att stanna kvar i regionen trots de svåra förhållanden som råder. Ungdomarna menar att "det är bättre att vara varmblodig martyr i hemlandet än en kall martyr och känslolös i väst" (Malfono Gabriel Ergün, Bahro Suryoyo februari 1998:8).

Vi får aldrig lämna vårt tusenåriga hem. Förutom att vi därigenom skulle förlora vårt hem, skulle detta betyda sönderfall för världens äldsta kristna kultur. Vi måste stanna, även om vi alla måste dö. (Författare okänd. Hujådå juni 1993:4)

Deras förväntningar och önskan om att de som en gång lämnat trakterna skall vända åter uttalas i flertalet artiklar:

Återvänd, återvänd, återvänd vi kommer snart att avlida allihop! Vilka skall då vakta gudstjänarnas berg? (Nuri Kino, Hujådå september 2000:7)

För varje assyrier som dör i Tur Abdin så dör en del av vårt hopp, en del av vår möjlighet att en dag återvända. (Ibrahim Ciftcioglu, Hujådå februari 1994:17)

Assyrier/syrianer i diasporan uppmanas att inte glömma sina hemtrakter. Som tidigare nämnts verkar de olika assyriska och syrianska organisationerna för att stödja hemländerna med olika hjälpinsatser för att bevara Turabdin (se även Atman 1996). De som stannade kvar har blandade åsikter om dem som lämnade Turabdin. En del känner sig svikna och övergivna och förebrår utvandrarerna för den misär den kvarvarande delen av folkgruppen lever i. Andra

välkomnar de som är bosatta på andra platser runt om i världen på tillfälligt besök med öppna armar.

Välkomna och känn er som hemma. Glöm inte att där man är född förblir platsen helig och så länge ni finns i väst så finns Turabdin kvar här. Som en far längtar att få se sin son, längtar jag också att se er. Era glädjen, sorg och problem är också våra. (Malfono Gabriel Ergün, Bahro Suryoyo februari 1998:9)

En del människor i Turabdin befarar att de som lever i diaspora ej kommer att återvända hem på grund av att de måste ge avkall på den materiella-, ekonomiska- och sociala trygghet som värdländerna erbjuder.

Jämfört med komforten i Europa är livet i Turabdin mycket svårare, både socialt och materiellt. Det är därför emigrationen är en "väg utan återvändo". *Här* är vi slut, och *där* har vi smält bort. /---/ Sedan de upplevt komforten som råder där *borta*, räknar jag inte med att de kommer tillbaka till detta land. (Min kurs. Okänd författare, Hujådå december 1996:5)

Även om levnadsvillkoren i Turabdin kan tyckas primitiva och hårda i förhållande till det bekväma och materiella tillvaron som värdländerna erbjuder understryks att det inte är av ekonomiska skäl som man väljer att lämna området, utan att det var av fruktan för sitt liv som man flydde. Idag finns det dock spår av framtidsoptimism om än försiktig. I artiklar och rapporter som beskriver levnadsvillkoren i Turabdin framgår att de som valde att stanna kvar nu hoppas att de värsta kriserna är över och ser därför ingen anledning att lämna landet. Men i början av 1990-talet såg situationen annorlunda ut, vilket vi kan se i följande rader:

Människorna i byn (Kafro, min anm.) har ingen motivation att stanna i landet. Som de säger vill de inte reparera något i sina hus eller göra i ordning någonting i byn, eftersom de alla tänker att fly. (Författare okänd. Hujådå september 1993:4)

I en intervju i artikeln "*EU ger Turkiets kristna minoritet ny framtidstro*" publicerad i SvD framgår att ett turkiskt medlemskap i EU skulle innebära positiva förändringar för assyrier/syrianer. Bland annat i form av rätt till egna skolor och det egna språket. Ett par som återmigrerat från Tyskland berättar att de "haft sådan hemlängtan" och att de nu håller på att renovera sitt hus där de till en början bodde halvårsvis innan de tog steget fullt ut. I samma artikel citeras biskop Özmen med följande ord: "Vi vill gärna se att människor från diasporan återvänder till vårt hemland. Inte alla, det skulle vi inte klara av. Men åtminstone 5-10 procent av dem i församlingen, det vore bra" (Hammargren, SvD 2004/11/27). Den syrisk-ortodoxa patriarken Ignatius Zakka J. Jwas säger i ett uttalande att de medlemmar som lever i diasporan "inte kommer att överleva om inte de i sin tur räddar Tur Abdin. Ordagrant sade han: "Där finns de rötter, utan vilka de inte kan överleva" (Författare okänd. Hujådå oktober 1994:7f).

Vilka konsekvenser skulle det medföra för assyrier/syrianer om Turabdin inte längre finns? Vad innebär det om det inte finns ett fysiskt hemland att identifiera sig med? Att platsen är mycket viktig i identitetsprocessen kan vi uttyda inte minst i berättelserna från hemlandsresorna där den faktiska upplevelsen av att själv erfara bidrar till känslan av att också känna sig som en del av den (jfr Frykman 2001b:146). Ordet hemland inrymmer tanken om geografiska gränser inom vars nationella gränser en autonom stat är belägen (jfr Westin 2000:10). Befolkningen inom dessa gränser identifierar sig i sin tur med nationalstaten och föreställningen om en gemenskap som binder dessa individer samman (jfr Andersson 1992). För assyrier/syrianer med ett hemland beläget i någon annans hemland - "*Turkiet är det land som mitt "land" ligger innanför dess gränser*" (I:1) - kompliceras begreppet som bryter mot det nationella tänkandet. Beskrivningarna av hemlandet tyder på att platsen är *mer än bara ett land*. Vetskapen om att Turabdin finns förefaller vara mycket viktig för de assyrier/syrianer som lever under diasporiska villkor, detta oavsett om de ämnar flytta tillbaka eller inte. Innebörden av att det finns en plats som man kan kalla sitt hemland, en plats dit man kan härleda sina rötter är mycket viktig (jfr Eriksen 1996:108). Platsen utgör ett geografiskt rum som man dels gör anspråk att "äga", dels att "tillhöra". Känslor som förstärks ytterligare när människor utsätts för fysiskt våld. Om folkgruppen berövas denna plats innebär det således både en materiellt betingad förlust och en identitetsförlust (Frykman 2001b:127).

Givetvis ska detta resonemang också appliceras på dem som fortfarande lever och verkar i området. Jag vill här utveckla citatet som illustrerade situationen i början av 1990-talet då man inte hade någon "*motivation att stanna i landet*". Tankegångarna är förbluffande lika de som assyrier/syrianer i diaspora beskriver. Här åsyftar jag det "icke-liv", för att återigen använda mig av Lindqvist term, för att lyfta fram motsättningarna att engagera och integreras i det svenska samhället därför att de mentalt förebereder sig för att de snart ska flytta hem. Vad kan man dra för slutsatser av det? Att de assyrier/syrianer som befinner sig *hemma* längtar *bort* medan de som befinner sig *borta* längtar *hem*? Jag vill med detta säga att det verkar sannolikt att tolka det som att en del assyrier/syrianer upplever en diasporaliknande livssituation såtillvida att Sverige är närvarande för de som är bosatta i Turabdin. De två destinationerna - Turabdin och Sverige - påverkar således både de som befinner sig i diaspora och de bor kvar i Turabdin (jfr Frykman 2001a).

Migrationens dilemma

I National Encyklopedin ges flera definitioner av ordet "borta". En av dessa lyder: "ofta endast med tanke på frånvaro ej närvarande eller existerande" (www.ne.se). För många assyrier/syrianerna verkar borta däremot vara mer eller mindre närvarande - en del av deras livsvärld. En närvaro som präglar både den rumsliga- och tidsmässiga närheten och distansen mellan hemlandet och värdlandet (jfr Berger & Luckmann 1998:34). En närhet och distans som internet, TV och tidningar till viss del överbrygger. Det "virtuella hemland" som assyrier/syrianer har skapat på internet är ett ypperligt exempel på detta (Lundberg et al 2000). Förvisso förutsätter ovanstående resonemang att borta är borta och inte hemma, vilket leder mig in på vad jag kallat *migrationens dilemma*, det vill säga den ambivalens som yttrar sig i frågan: Var är hemma och var är borta? Känslan av att hemma är hemma fast ändå inte - "home but not home" (Runblom 2000:30) illustrerar dilemmat som många erfar i en värld där migrationsströmmar är en följd av globalisering och där mobilitet kan liknas vid en transkulturell livsstil (jfr Frykman 2001a).

Upplevelsen och erfarenheten av tillvaron i diaspora yttrar sig på olika sätt. Man kan inte tala i generella termer utan varje diaspora är lika unik som individens upplevelse av den. Vidare måste hänsyn tas till den diasporiska gruppens specifika historia (se Frykman 2001a:19f). Såväl känslan av var hemma som vilken identitet man har tyder i vissa fall på ett både och, och i andra fall på ett antingen eller. Kluvenhet är för övrigt karaktäristisk i den diasporiska identitetsprocessen. En del anser sig besitta "*dubbel kulturell kompetens*" (I:1), medan somliga är i stort behov av stöd från omgivningen för att klara av livet i Sverige.

Migration innebär inte endast förflyttning över kulturella och språkliga gränser utan också mellan det bekanta och det obekanta, mellan hemlandet och värdlandet (jfr Westin 2000:38). Integrering och assimilering är en del av folkgruppens vardag i det svenska samhället. Men också främlingsfientlighet och utanförskap. Att inte helt och fullt vinna acceptans i värdssamhället har också visat sig vara en orsak till varför man väljer att återmigrera. Om man ser till huvudmotivet varför man valde att utvandra från hemlandet, där diskriminering och våld grundar sig på att den kristna folkgruppen utgör ett oönskat element i det muslimska samhället, framstår en migrationens paradox. Assyrier/syrianer flydde från sina hemtrakter för att rädda sitt liv och således folkgruppens överlevnad. I de nya hemländerna fruktar man nu att assimilering skall bli deras slutliga fall.

5. DIASPORA, GEMENSKAP OCH IDENTITET

Vad får människor att flytta bort och hem igen? Förutsättningarna för en bättre ordnad tillvaro vad materiella- och ekonomiska aspekter beträffar må vara större i Sverige. Men jag upplever det inte som det huvudsakliga motivet till att man en gång lämnade Turabdin för att gå ett okänt öde till mötes i ett främmande land som Sverige. Givetvis finns det undantag, men i generella termer kan motiven sammanfattas med diskriminering, förtryck och förföljelse. Svaret på frågan varför en del assyrier/syrianer väljer att flytta hem igen har jag funnit i kärleken till hemlandet och samhörigheten med platsen. En samhörighet som av det empiriska materialet att döma finns oavsett generation, ålder och födelseland.

Tidskrifternas funktion är trefaldig. För det första fungerar de som ett forum för att upprätthålla olika intressegemenskaper. För det andra sprider tidskrifterna information om folkgruppens historiska- och språkliga arv. För det tredje bidrar det till bevarandet av hemlandsbilden. Sammantaget fyller alla tre funktionerna en vital betydelse för folkgruppens identitet som en grupp i diaspora.

Men trots att samhörigheten är stark så har vi också sett bevis för att det finns splittrande faktorer inom folkgruppen. En splittring som grundar sig på den oenighet som inledningsvis beskrevs som namnkonflikten och som är betydande för identiteten. De två riksförbunden och deras underorganisationer bidrar till att upprätthålla uppdelningen mellan assyrier och syrianer.

Globaliseringen har medfört en paradoxal utveckling med å ena sidan en homogenisering, där gemensamma kulturella referenser skapas, och å andra sidan en fragmentarisering som innebär att en rad lokala identiteter förstärks, skapas eller återaktiveras. (Eriksson Baaz & Thörn 1999:40)

Identitet handlar inte om ett *antingen eller* utan snarare om ett *både och*. Ett både och som inte minst tydliggörs genom gruppens interna splittring. Det dualistiska förhållningssättet till identitet som gett upphov till de två fraktionerna kan ses som ett bevis för att det är möjligt att upprätthålla två olika identitetsmarkörer. Att säga att en identitet ersätter eller utesluter den andra vore att förenkla en komplicerad och komplex process. Identitetsprocesser bör istället ses som en växelverkande där olika identitetsmarkörer överlappar och samverkar i såväl skapandet och upprätthållandet som formandet och omformandet av identitet. Vidare fylls identitet med olika innebörd och mening beroende på den sociala kontexten, vilket synnerligen aktualiseras i assyriernas/syrianernas fall där man kan skönja två aspekter. För det första kan man se hur den kristna identiteten som tillskrevs assyrierna/syrianerna av den

muslimska majoritetsbefolkningen i ursprungssamhället fortfarande är starkt förankrad i folkgruppens självbild även i diasporan. För det andra så hade tankarna om en västerländsk etnisk och nationell identitet införlivats när folkgruppen fortfarande befann sig i en orientalistisk kontext (Ekholm 2004). Många forskare menar att den moderna samhällsutvecklingen har lett till att människor ständigt måste bekräfta "vem jag är och vad det är som garanterar att kontinuiteten i min biografi blir starkare" (Alsmark 1997:64).

Jag ser den främsta anledningen till att folkgruppens identitetsutveckling gått från en religiös identitet till en etnisk som en följd av diaspora och exil, samt att de anpassat sig till den västerländska synen på identifikation som en följd av globalisering- och migrationsprocesser. I Sverige har en del av folkgruppen förstärkt den ursprungliga kristna identiteten för att inte låta sig assimileras i det nya samhället, medan den andra delen av gruppen anammat ett mer sekulariserat förhållningssätt till den kristna identiteten och således närmat sig det västerländska identitetskonceptet (Ekholm 2004).

Identiteten kommer till synes på sådana platser där människor samagerar och där de bildar gemensamma materiella och sociala referensramar och utgångspunkter för kunskaper om världen. Det "känslomässiga" handlar om just det emotionella och intellektuella engagemang som människor kommit att investera i de villkor som de då och där delar. (Hirsch citerad i Frykman 2001b:162)

Platsen är starkt kopplad till identiteten. Såväl den fysiska som mentala bilden och vetenskapen om att hemlandet finns - en faktisk plats som assyrier/syrianer kan kalla hemma. Detta har inte minst betydelse för tankar om att en dag återvända. Tankar och drömmar som kanske aldrig kommer att förverkligas, men som likväl utgör en viktig bild av en möjlig framtidsvision (jfr Bjuwill 1995:56). Det är det fysiska rummet som utgör diasporans fundament. Det är genom hemlandet som diasporan får näring för sin fortlevnad. Om platsen försvinner upphör således diasporan att existera eftersom det innebär att folkgruppen inte längre har en plats att referera sitt ursprung till och identifiera sig med. Den distinktion som görs mellan Turkiet och Turabdin är inte bara en tydlig geografisk gränsdragning utan också en identitetsmarkör. En kognitiv strategi som utvecklats för att upprätthålla den egna kulturella- och etniska särarten gentemot det turkiska majoritetssamhället. Samma strategi används också för att bevara de egna traditionerna och språket i det svenska samhället.

De som stannade kvar i Turabdin framstår som representanter för den assyriska/syrianska kulturarvet, som en slags kultur- och traditionsbärare. De fungerar som väktare av både etniska- och autonoma rötter (jfr Anthias 1998:565). Att de axlar rollen med vördnad för sitt hemland visar sig inte minst i uttalandet: "*Vi måste stanna, även om vi alla måste dö*". Man

kan utröna två olika aspekter varför upprätthållandet av hemlandet har en central ställning för folkgruppen assyrier/syrianer, dels en politisk, dels en existentiell. Med den först nämnda avser jag att om det hade funnits en autonom stat hade upprätthållandet av hemlandet gått per automatik. Den existentiella aspekten åsyftar den gemenskap och trygghet som hemlandet skapar. Hemlandet är således den viktigaste länken för att hålla folkgruppen samman.

I tidskrifterna har de två livsvärldarna en framträdande plats där närvaron av både Turabdin och Sverige är påtaglig, men även tidaspekterna då och nu. Artiklar, reportage och insändare berör ömsom hemlandet, ömsom värdlandet där bland annat jämförelser mellan hem- och värdlandet görs (jfr Runblom 2000:10). Frykman menar att de olika erfarenheter som människor har från sitt hemland och i sitt värdland måste tas i beaktande. Likaså de sociala villkoren och relationerna i respektive land. Vidare påverkas människor av det land de tagit sin tillflykt till (jfr Frykman 2001a:171). I assyrier/syrianernas fall blir det uppenbart med tanke på att de har fem hemländer och är spridda i över trettio värdländer, samt att de två interna falangerna härleder sina rötter till de gamla assyrierna respektive araméerna. Mot bakgrund av dessa fakta vore därför enfaldigt att förutsätta att det endast existerar en assyrisk/syriansk diaspora. Ytterligare en aspekt som är viktig i sammanhanget är de tre generationerna som medför att de som är födda i Turkiet av förklarliga skäl inte delar liknande personliga erfarenheter som dem som är födda och uppvuxna i Sverige. Samma sak gäller för motivet till och tidpunkten för emigrationen och de omständigheter som följde den, liksom den gängse situationen i både Sverige och Turkiet. Den äldre generationen som utsatts eller blivit vittne till massakers och våldshandlingar bär inte på samma minnen och upplevelser som dem som fått dem återberättade (jfr Frykman 2001a:173).

Vad sociala relationer beträffar "närvarandegör" språket inte bara medmänniskor som för ögonblicket är fysiskt frånvarande, utan också människor i det förflutna som jag minns eller som rekonstruerats, såväl som medmänniskor som projiceras som fantasifigurer in i framtiden. Alla dessa former av "närvaro" kan givetvis vara i hög grad meningsfulla i vardagslivets pågående verklighet. (Berger & Luckmann 1998:54)

Förutom platsen håller historien folkgruppen samman. Med hjälp av språket överbrygger man erfarenheter och tid och rum (jfr Berger & Luckmann 1998:53). Rummet och tiden spelar en betydande roll i förståelsen för hur individer upplever och erfar sin verklighet och för hur de formar kunskap om den. Där och då påverkar således här och nu (Frykman 2001b). Den muntliga traderingen är mycket viktig för bevarandet av folkgruppens kulturella och etniska särprägel. Dels bidrar denna berättartradition till att skapa en solid grund för den kollektiva identiteten där det förflutna utgör den främsta grundstenen (jfr Eriksen 1996:6, 114), dels

bidrar berättelserna till att föra det kollektiva minnet vidare från generation till generation genom intersubjektivitet och varseblivning. Dessa genererar i sin tur till ett slags gemensamt kunskapsförråd baserat på upplevelser och erfarenheter från vardagslivets verklighet, vilket följaktligen också påverkar individen i samspel med sina medmänniskor (jfr Berger & Luckmann 1998:55).

Egna och andras upplevelser och erfarenheter samlas till en slags kollektiv kunskapsbank. En kunskapsbank som hålls levande genom den starka traderartraditionen som överför minnen från den äldre generationen till den yngre i en ständigt pågående process. Trots det kollektiva minnet finns det olika dimensioner av hur man upplever sin verklighet beroende på om det rör sig om självupplevd erfarenhet eller överförda i andra hand genom perception. Skillnaden ligger i graden av konkret respektive abstrakt (jfr Berger & Luckmann 1998:46). Inte desto mindre så har dessa kunskaper och erfarenheter betydelse för såväl folkgruppens identitet som upprätthållandet av hemlandet.

I likhet med Frykmans diasporateori påvisar också min studie att man inte kan tala om en enad assyrisk/syriansk diaspora där samtiliga individers upplevelser och erfarenheter överensstämmer även om likheterna är många. Trots platsens betydelse för skapande av sam- och tillhörighet skall man icke förglömma att varje människa är unik och så också hennes livsvärld. Jag menar därför att man inte kan förutsätta att alla medlemmar i en etnisk grupp lever i diaspora, än mindre i en och samma diaspora. Sätter man diasporabegreppet mot bakgrund av ovannämnda resonemang faller sig applicerandet av pluralformen av diaspora rimlig.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Otryckta källor

Intervjuer

1. Namn: Isak (fingerat)
Kön: man
Födelseår: 1976
Etnicitet/nationalitet: assyrier/svensk
Yrke: arbetslös
Utförd: via e-post
Antal frågor: 18
Svarens omfattning: cirka 3 A4-sidor

2. Namn: Simon
Kön: man
Födelseår: 1955
Etnicitet/nationalitet: assyrier/svensk
Yrke: lärare
Utförd: via e-post
Antal frågor: 17
Svarens omfattning: cirka 3 A4-sidor

Observationer

050401- 050406, Fältstudie Turkiet och Turabdin.

Skriftliga källor

Aydin, Edip 2000. *The History of the Syriac Church of Antioch in North America: Challenges and Opportunities*. Artikelkompendium 2. Kurs: Assyriernas/syrianerna historia I. Södertörns högskola HT 2004. *Stencil*.

Cetrez, Önver 2000. *Utredning av Assyriska Riksförbundet i Sverige och tidskriften Hujådå*. Uppsala universitet. *Stencil*.

Ekholm, Maria 2004. Assyriernas/syrianernas identitetsprocess. En historisk uppsats med etnologiskt perspektiv. Huddinge: Södertörns högskola. Institutionen för historia. PM, Assyriernas/syrianerna historia I & II. *Stencil*.

Joseph, John 1997. *Assyria and Syria: Synonyms*. Artikelkompendium 2. Kurs: Assyriernas/syrianernas historia II. Södertörns högskola HT 2004. *Stencil*.

Syrianer - en nation i förskingring 2004. Södertälje: Syrianska riksförbundet i Sverige och Syrianska Ungdomsförbundet i Sverige. *Stencil*.

Yalcin, Zeki 2004. *De syrisk-kristna i det ottomanska riket - om milletsystemet, den lokala samhällsordningen och den egna domrätten och folkmordet*. Artikelkompendium 1 & 2. Kurs: Assyriernas/syrianerna historia I & II. Södertörns högskola HT 2004. *Stencil*.

Åkerberg, Helena & Wassdahl Köhl, Agneta 2003. *Slutrapport Sökandeundersökning. Återvandring. Analys, slutsatser och förslag*. Migrationsverket: Dnr MV-11-2001-7276. *Stencil*.

Tryckta källor

Tidskrifter

Bahro Suryoy: November 1979 - april 2005.

Hujådå: September 1979 - april 2005.

Hemsidor

Assyriska Riksförbundet i Sverige (senast uppdaterad ej angivet). Tillgänglig: www.ars.hujada.com [läst: 2005-01-26]

Nationalencyklopedin (senast uppdaterad ej angivet). Tillgänglig: www.ne.se [läst: 2005-05-21]

Syrianska Riksförbundet i Sverige (senast uppdaterad ej angivet). Tillgänglig: www.syrianska-riks.org [läst: 2005-04-25]

Övriga tryckta källor och litteratur

Adamson, Monica 1980. *Återvändandet*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.

Alsmark, Gunnar (red.) 1997. *Skjorta eller själ. Kulturella identiteter i tid och rum*. Lund: Studentlitteratur.

Anderson, Benedict 1991. *Den föreställda gemenskapen. Reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*. Göteborg: Bokförlaget Diadalos.

Andersson, Stefan 1983. *Assyrierna - en bok om präster och lekmän, om politik och diplomati kring den assyriska invandringen till Sverige*. Stockholm: Tidens Förlag.

Anthias, Floya 1998. (senast uppdaterad ej angivet). *Evaluating "Diaspora": Beyond Ethnicity?* SAGE Social Science Collections. *Sociology*. Vol. 32, No. 3 (August 1998), 557-580. Tillgänglig: www.jstor.org [läst: 2005-03-09]

Atman, Sabri 1996. *Assyrier - syrianer*. Norsborg: Assyriska kulturcentrum.

Edsman, Carl Martin 1991. *Assyrier och syrianer - historia, språk och kulturell bakgrund*. I: Ecer, Bahadi. *I fikonsträdets skugga. Ett syrianskt utvandrarepos*. Uppsala: Centrum för multietnisk forskning, Universitetet.

Eriksson Baaz, Katarina & Thörn, Håkan (red.) 1999. *Gobaliserings kultureller. Den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa.

- Bengtsson, Jan 2001. *Sammanflätningar. Husserls och Merleau-Pontys fenomenologi*. Uddevalla: Bokförlaget Diadalos.
- Berger, Peter L. & Kellner, Hansfried 1986. *Sociologi i ny tolkning*. Kristanstad: Rabén & Sjögren.
- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas 1998. *Kunskapssociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Bjuwill, Christer 1995. *Fenomenologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Brock, Sebastian P. & Witakowski 2001. *Den dolda pärlan: den syrisk ortodoxa kyrkan och dess gamla arameiska arv*. Vol III. *Vid tvåusenårsskiftet det syrisk ortodoxa vittnet*. Rom: Trans World Film.
- Bäck-Wiklund, Margareta 2003. *Fenomenologi: Livsvärld och vardagskunskap*. I: Månson, Per (red.). *Moderna samhällsteorier. Traditioner riktningar teoretiker*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.
- Cetrez, Önver 1998. *Syrisk - ortodoxa kyrkan. En religiös och kulturell symbol*. Jönköping: Assurbanipals Bokförlag.
- Deniz, Fuat 2001. *En minoritets odysseé. Det assyriska exemplet*. Göteborg: Universitetsbiblioteket.
- Eriksen, Thomas Hylland 1998. *Etnicitet och nationalism*. Nora: Nya Doxa.
- Garcia, Maria Cristina 2000. *Miami's Cuban Community. Defending Cubanidad in Exile*. I: Runblom, Harald (red.). *Migrants and the Homeland. Images, Symbols, and Realities*. Uppsala: Centre for Multiethnic Research.
- Hammargren, Bitte. Svenska Dagbladet (publicerad 2004-11-27, 05:33). *EU ger Turkiets kristna minoritet ny framtidstro*. Tillgänglig: www.svd.se/ssi/artikelmny/utrikes/did_86213 [läst: 2005-01-26]
- Husserl, Edmund 1992. *Gartesianska meditationer. En inledning till fenomenologin*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.
- Joseph, John 1983. *Muslim-Christian Relations and Inter-Christian Rivalries in the Middle East - The case of the Jacobites in an Age of Transformation*. Albany: State University of New York P.
- Klinthäll, Martin 2003. *Return migration from Sweden 1968-1996*. Lund: Almqvist & Wiksell International.
- Lindqvist, Beatriz 1991. *Drömmar och vardag i exil. Om chilenska flyktingars kulturella strategier*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Lundberg, Dan, Malm, Krister & Ronström, Owe 2000. *Musik, medier, mångkultur. Förändringar i svenska musiklandskap*. Hedemora: Gidlund i samarbete med Riksbankens jubileums fond.

Mammo, Tirfe 1996. *Två sidor av samma mynt. Integration och frivillig återvandring. En antologi som belyser vikten av frivillig återvandring för att bekämpa långtidsarbetslöshet i Sverige*. Järfälla: Self-Help Promotion (SHP).

Mårald, Elisabeth 2000. Literature and Homeland. Janice Kulyk Keefer between Ukraine, Britain, and Acadie. I: Runblom, Harald (red.). *Migrants and the Homeland. Images, Symbols, and Realities*. Uppsala: Centre for Multiethnic Research.

Nyman-Kurkiala, Pia. 1999. *Att flytta bort och hem igen*. Umeå: Boréa Bokförlag.

Olsson, Erik 2001. *Händelse eller process? Om återmigration som frivillig återvandring*. Norrköping: MERGE.

Persson, Hans-Åke 2000. Homecoming and the End of the Diaspora. The Case of Israel and Germany. I: Runblom, Harald (red.). *Migrants and the Homeland. Images, Symbols, and Realities*. Uppsala: Centre for Multiethnic Research.

Povrzanovic Frykman, Maja 2001a. Construction of Identities in Diaspora and Exile. Croats in Sweden in the 1990s. I: Povrzanovic Frykman, Maja (red.). *Beyond Integration. Challenges of belonging in diaspora and exile*. Lund: Nordic Academic Press.

Povrzanovic Frykman, Maja, 2001b. När våldet tar plats. I: Hansen, Kjell & Salomonsson, Karin (red.). *Fönster mot Europa. Platser och identiteter*. Lund: Studentlitteratur.

Pripp, Oscar 2001. *Företagande i minoritet. Om etnicitet, strategier och resurser bland assyrier och syrianer i Södertälje*. Botkyrka: Mångkulturellt centrum

Runblom, Harald (red.) 2000. *Migrants and the Homeland. Images, Symbols, and Realities*. Uppsala: Centre for Multiethnic Research.

Salomonsen, Karin & Hansen, Kjell 2001. *Fönster mot Europa. Platser och identiteter*. Lund: Studentlitteratur.

Westin, Charles 2000. Migration, Time, and Space. I: Runblom, Harald (red.). *Migrants and the Homeland. Images, Symbols, and Realities*. Uppsala: Centre for Multiethnic Research.

Yalcin, Zeki 2005. Folkmord och identitet. Folkmordet under första världskriget och assyrier/syrianer. I: Halvardson, Sven & Gunner, Göran (red.). *Syriansk-assyrisk identitet i Sverige*. Skellefteå: Artos.

Yalcin, Zeki 2003. *Svenskar och assyrier/syrianer runt sekelskiftet 1900*. Multiethnica Nr. 29, s. 24-28.

Yonan, Gabrielle 2004. *Den glömda förintelsen av kristna assyrier i Turkiet*. Södertälje: Assyriska Riksförbundet i Sverige.